

לראות
ולהבין.

לאביטה

סוכות ושמחת תורה

הלכות ומנהגי החג

© כל הזכויות שמורות לאביטה

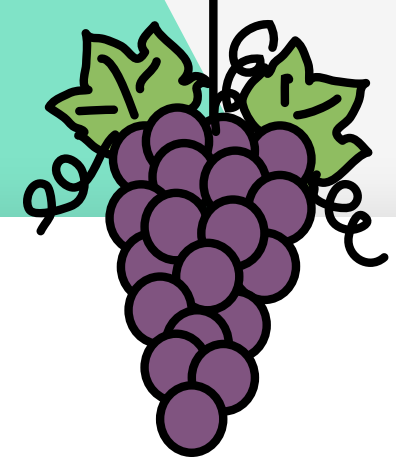
הלימוד לזכות ולהצלחת

משה חיים שיח' בן מיכל חנה

לרגל יום ההולדת כ"ו בתשרי

להקדשת שיעורים נוספים ולקבלת חומרי הוראה **בחינם**

EDU@ABITA.CO.IL / 058-7708988

לעילוי נשמת

הרה"ח חיים זושא ב"ר יוסף יצחק ז"ל וילימובסקי

נלב"ע ט"ז בתשרי תשמ"ז

ר' חיים ב"ר דוד ז"ל כהן

נלב"ע כ"ג בתשרי תשל"ד

ת.נ.צ.ב.ה

להקדשת שיעורים נוספים ולקבלת חומרי הוראה **בחינם**

EDU@ABITA.CO.IL / 058-7708988

סוכות

סוכות

סוכות הינו אחד משלושת הרגלים - פסח, שבועות, סוכות.

החג חל בתאריך ט"ו בתשרי ונמשך 7 ימים.

הוא בנוי משלושה חלקים:

א. **סוכות** - היום הראשון של החג.

ב. **חול המועד סוכות** - הימים בין היום הראשון ליום האחרון.

ג. **שמחת תורה** - היום האחרון של החג.

מהם

שמות החג?

שמות החג

סוכות - זכר לסוכות שישבו בהם בני ישראל לאחר

יציאת מצרים ולענני הכבוד שליווי אותם

בכל המסעות במדבר.

חג האסיף - החג חל לאחר שנאספה תבואת הקיץ

ובני האדם שמחים על היבול שלהם.

מקור החג מהתורה

"...בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה

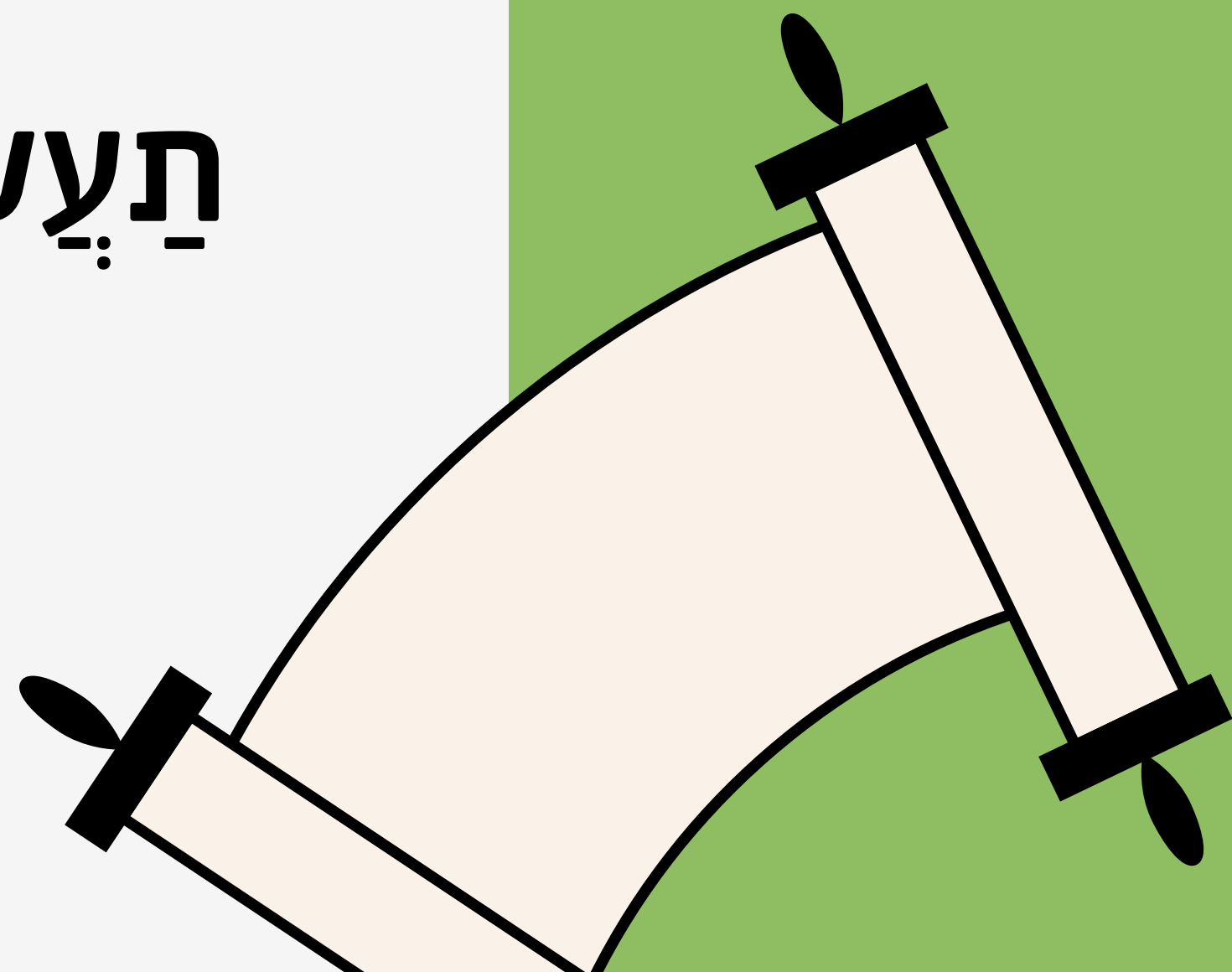
חַג הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לִיהוָה.

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא

תַּעֲשׂוּ. שִׁבְעַת יָמִים תִּקְרִיבוּ אֲנִשָּׁה לִיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי

מִקְרָא קֹדֶשׁ."

(ויקרא כ"ג, לד-לה)

מהות החג

מהות החג

שמחה

בחג זה אנו מצווים לשמוח "וּשְׂמַחְתֶּם בְּחַגְךָ" באופן במיוחד.

כמו כן בתפילות החג אנו מכנים את החג: 'זמן שמחתנו'.

השמחה היא זו שעוזרת לנו להרגיש באחדות נפלאה ולהתעלות

מעל כל המחלוקות.

בבית המקדש בירושלים היו נערכות בכל לילה של חג הסוכות

חגיגות שמחה שנקראו - "שמחת בית השואבה".

מהות החג

אחדות

חג זה מסמל יותר מכל את האחדות בעם ישראל.

האחדות מתבטאת בארבעת המינים ובסוכה.

ארבעת המינים - מסמלים את כל סוגי האנשים בעם ישראל

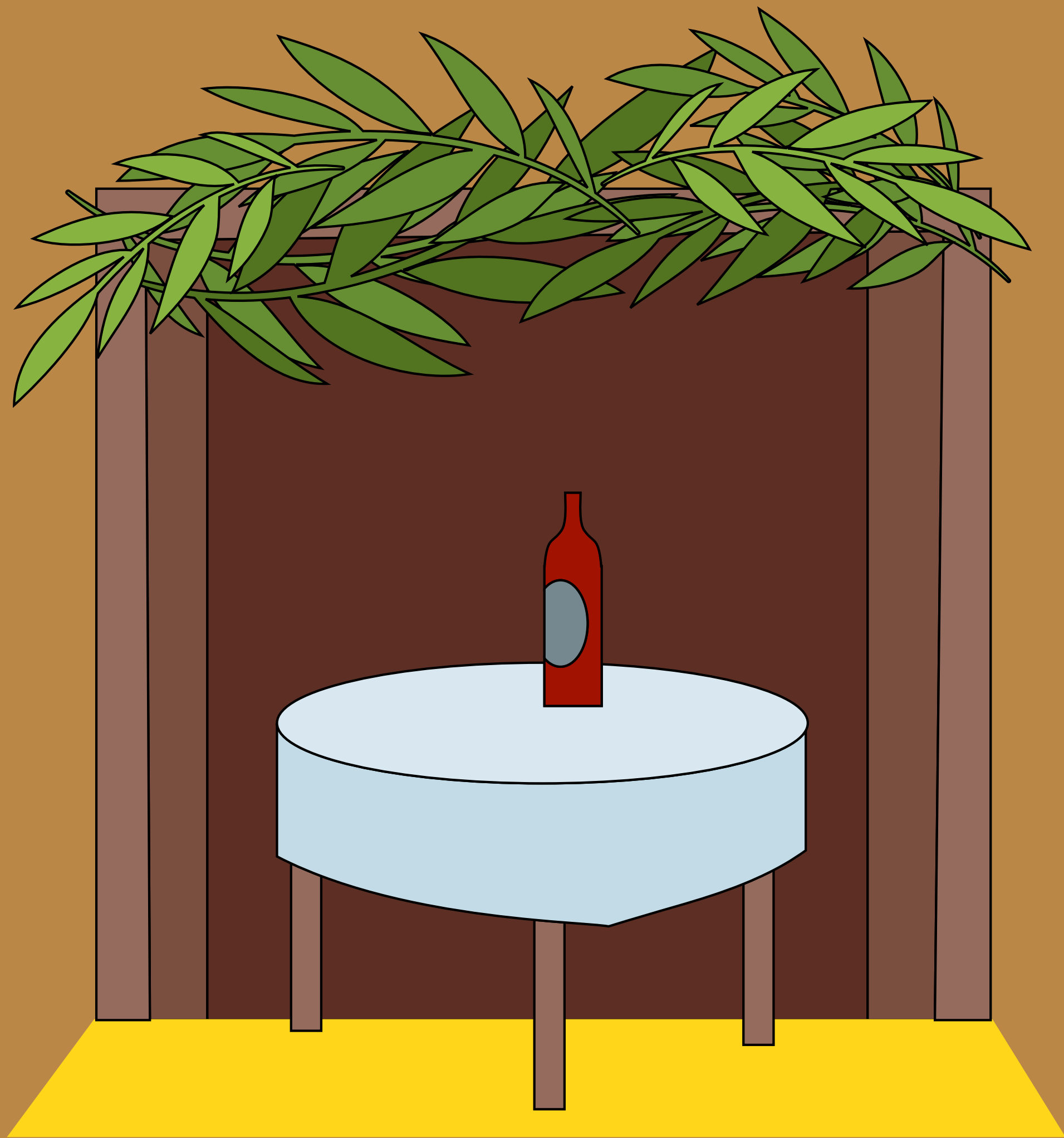

אותם אנו אוגדים ביחד.

הסוכה - מסמלת אחדות ושלום המתבטאת בישיבה

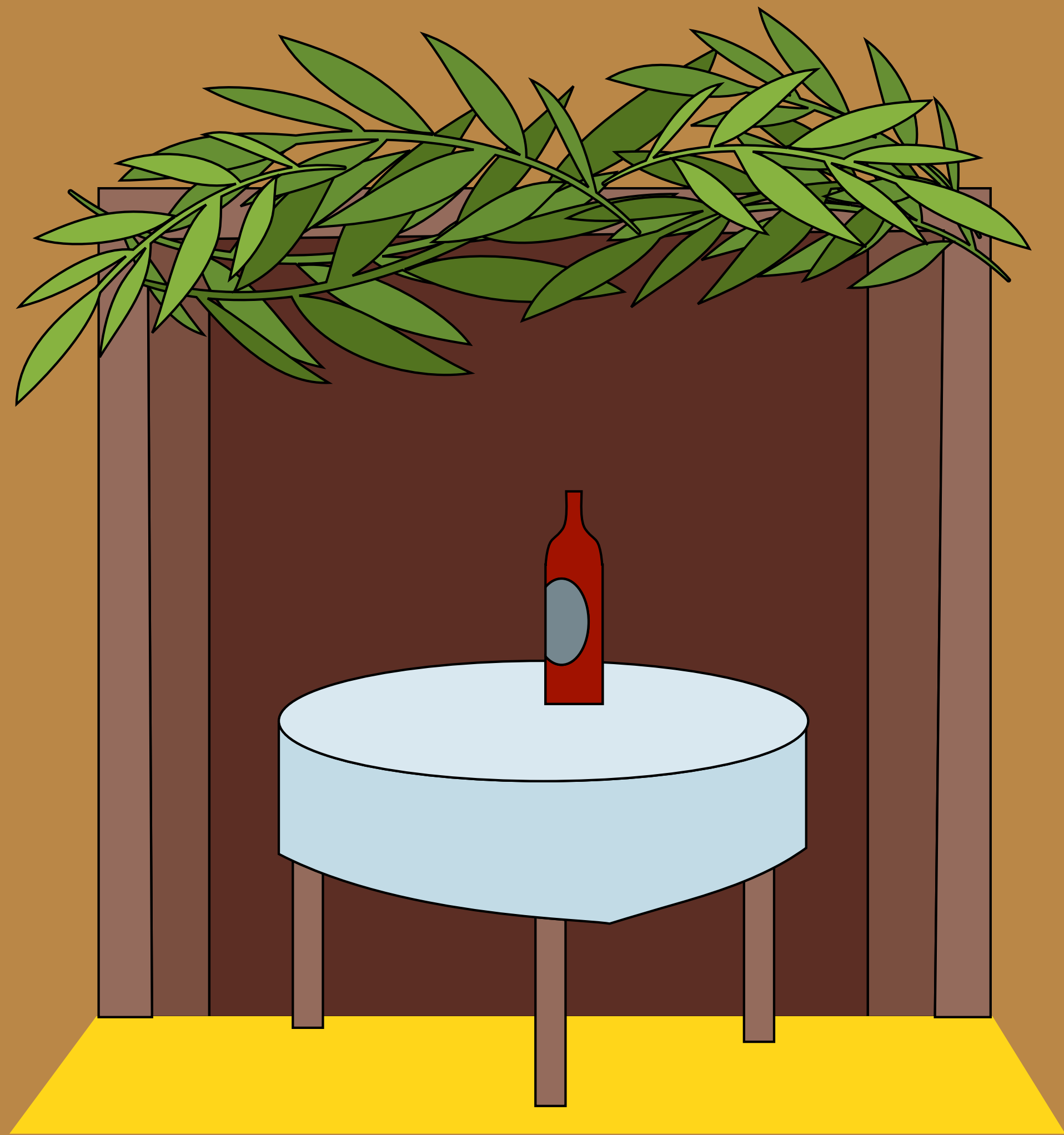

יחדו בסוכה.

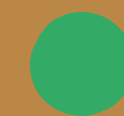
הסוכה

מדוע

יושבים
בסוכה?

מדוע יושבים בסוכה?

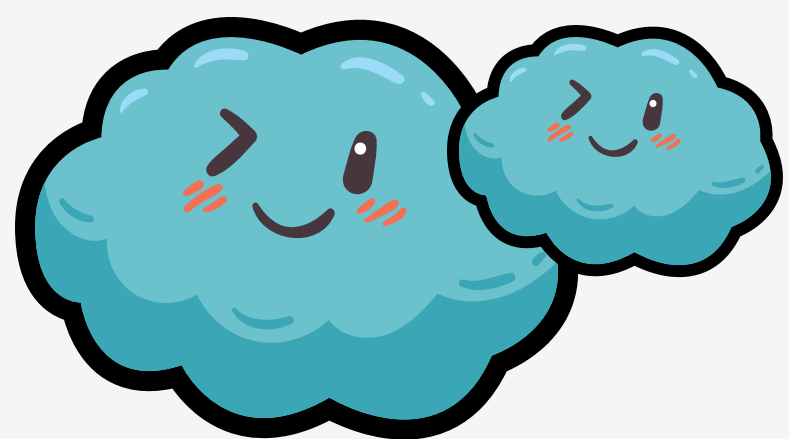

הישיבה בסוכה היא מצוות 'עשה' מהתורה,

זכר לסוכות שהקב"ה הושיב את בני ישראל לאחר שיצאו ממצרים.

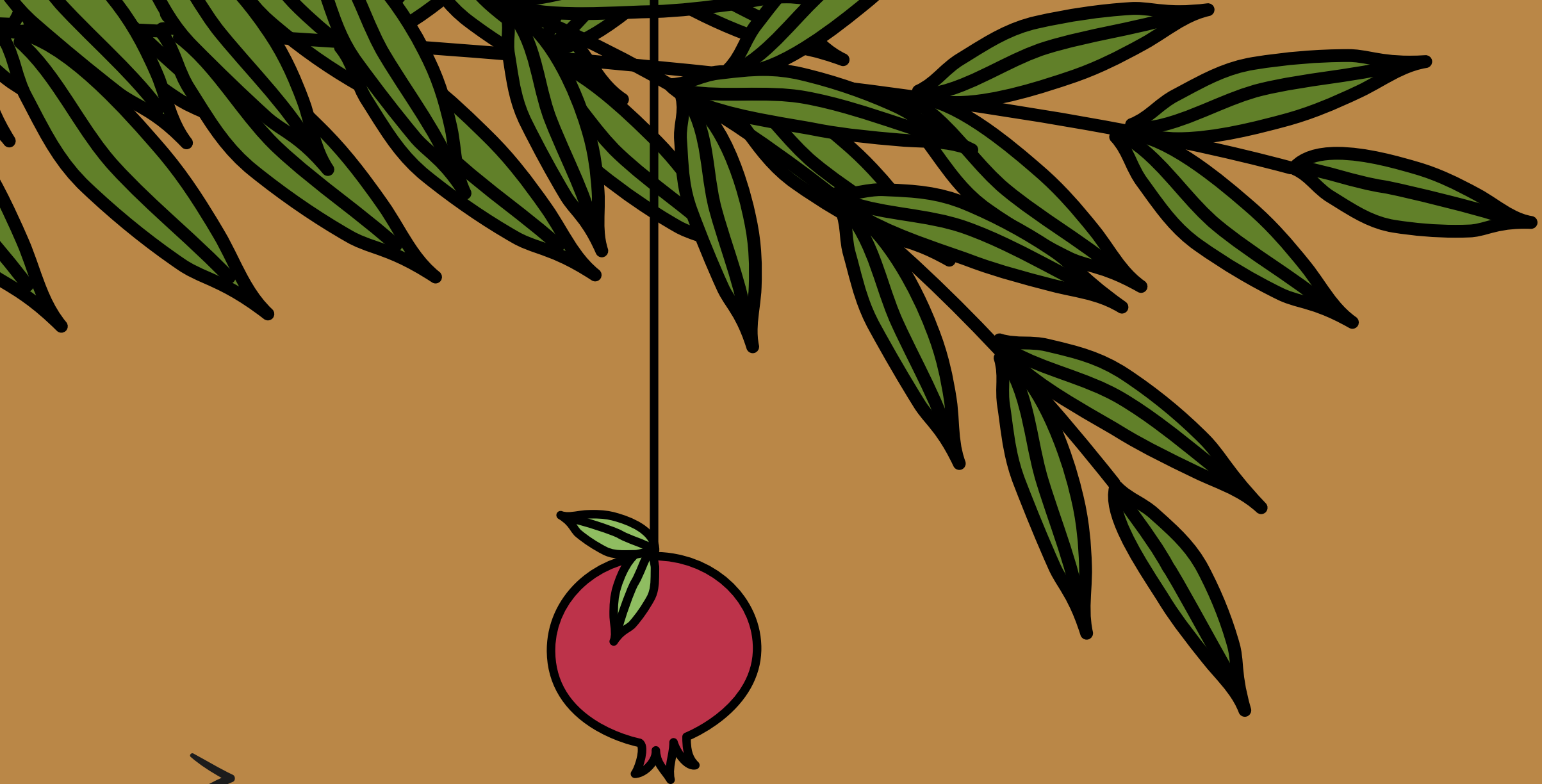
בנוסף הסוכה היא זכר לענני הכבוד שהקיפו ושמרו על בני ישראל

בכל המסעות במדבר.

"למען ידעו דרתיכם כי בסוכות הושבת את בני ישראל,

בהוציא אותם מארץ מצרים..." (ויקרא כג, מג)

מדוע

חג הסוכות

לא חל בחודש ניסן?

מדוע יושבים בסוכה?

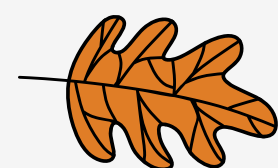

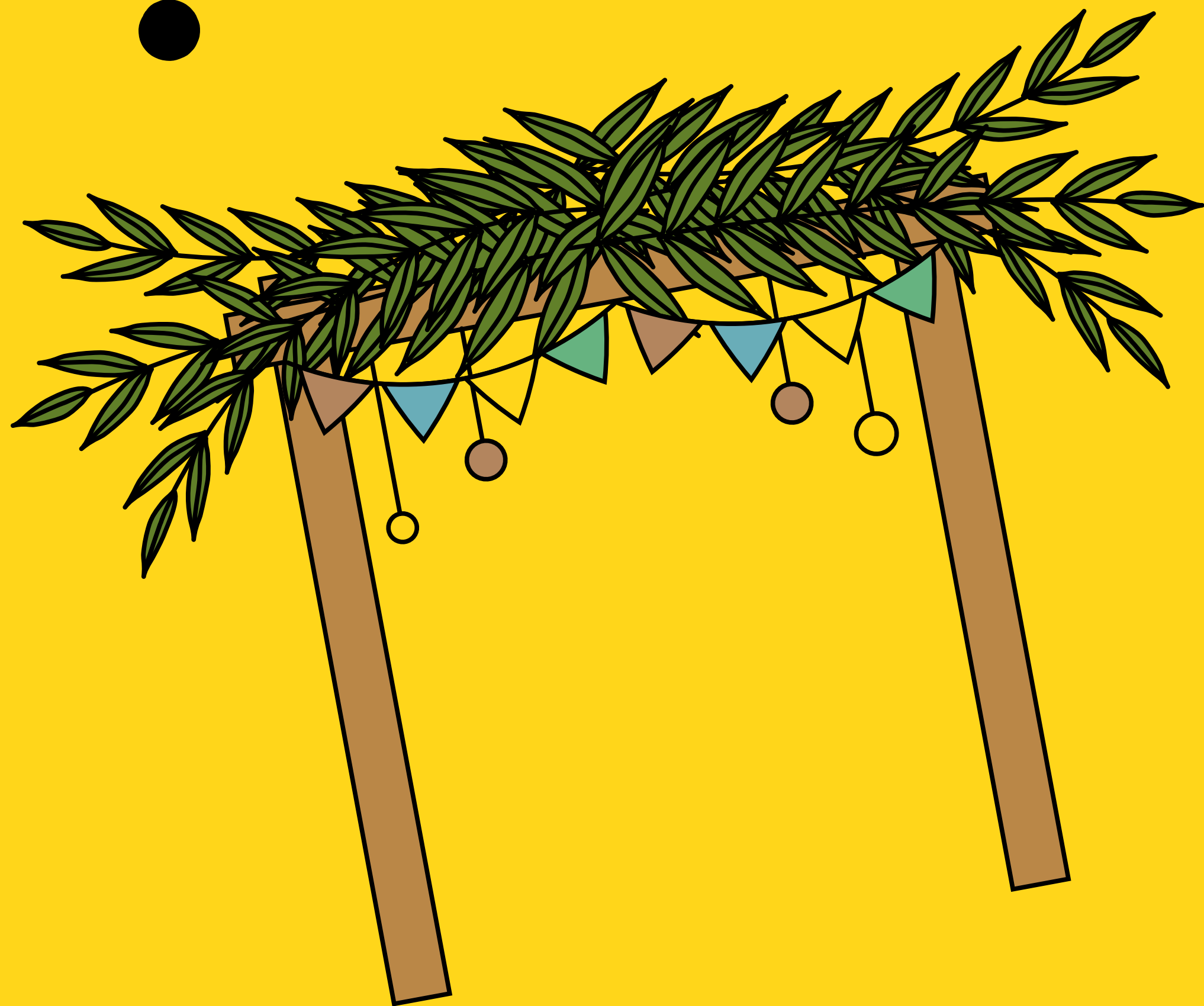
אם הסוכות הם זכר לתקופה שיצאנו ממצרים - בחודש ניסן,
מדוע אנו חוגגים בחודש תשרי בו מזג האויר מתחיל להיות קריר?

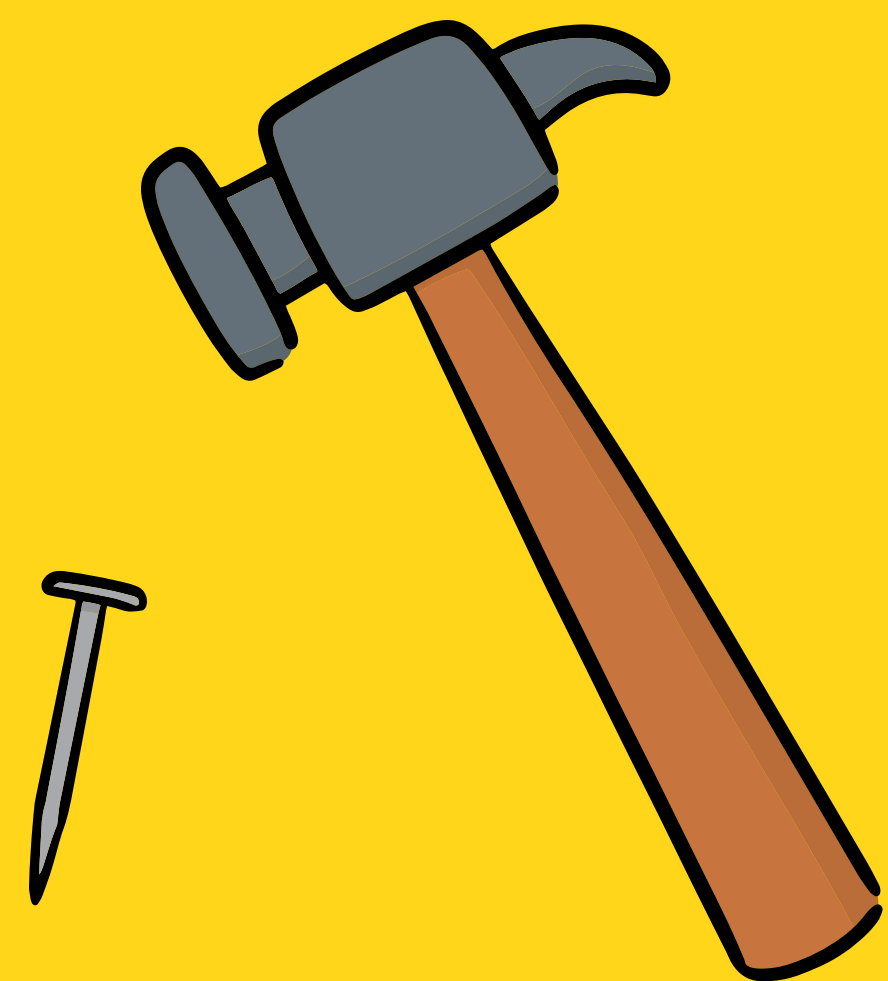
הסיבה לכך היא מפני שבעונה זו ניכר שאנחנו יושבים בסוכה
בגלל הציווי של הקב"ה, ולא משום מזג האויר הנעים

בתקופת האביב - בחודש ניסן.

הלכות סוכה

מי יכול לבנות את הסוכה?

בניית הסוכה

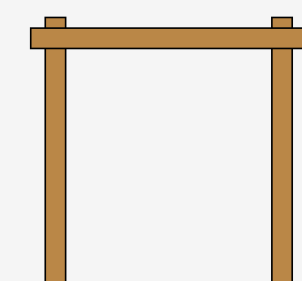
כל אחד יכול לבנות את הסוכה.

את הסכך צריך להניח יהודי מגיל 13 ומעלה.

13+

תחילה בונים את הדפנות ובסוף את הסכך.

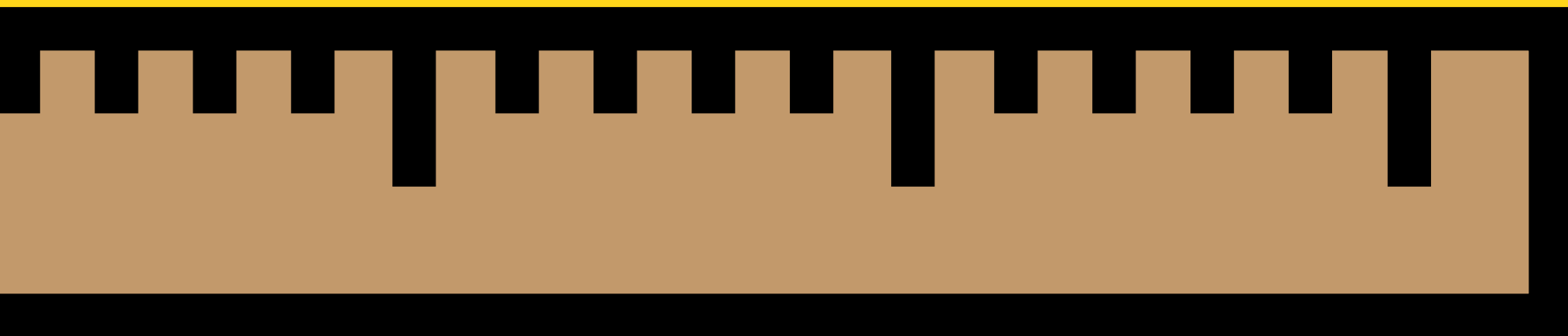

נוהגים להתחיל לבנות את הסוכה

מיד בצאת יום הכיפורים.

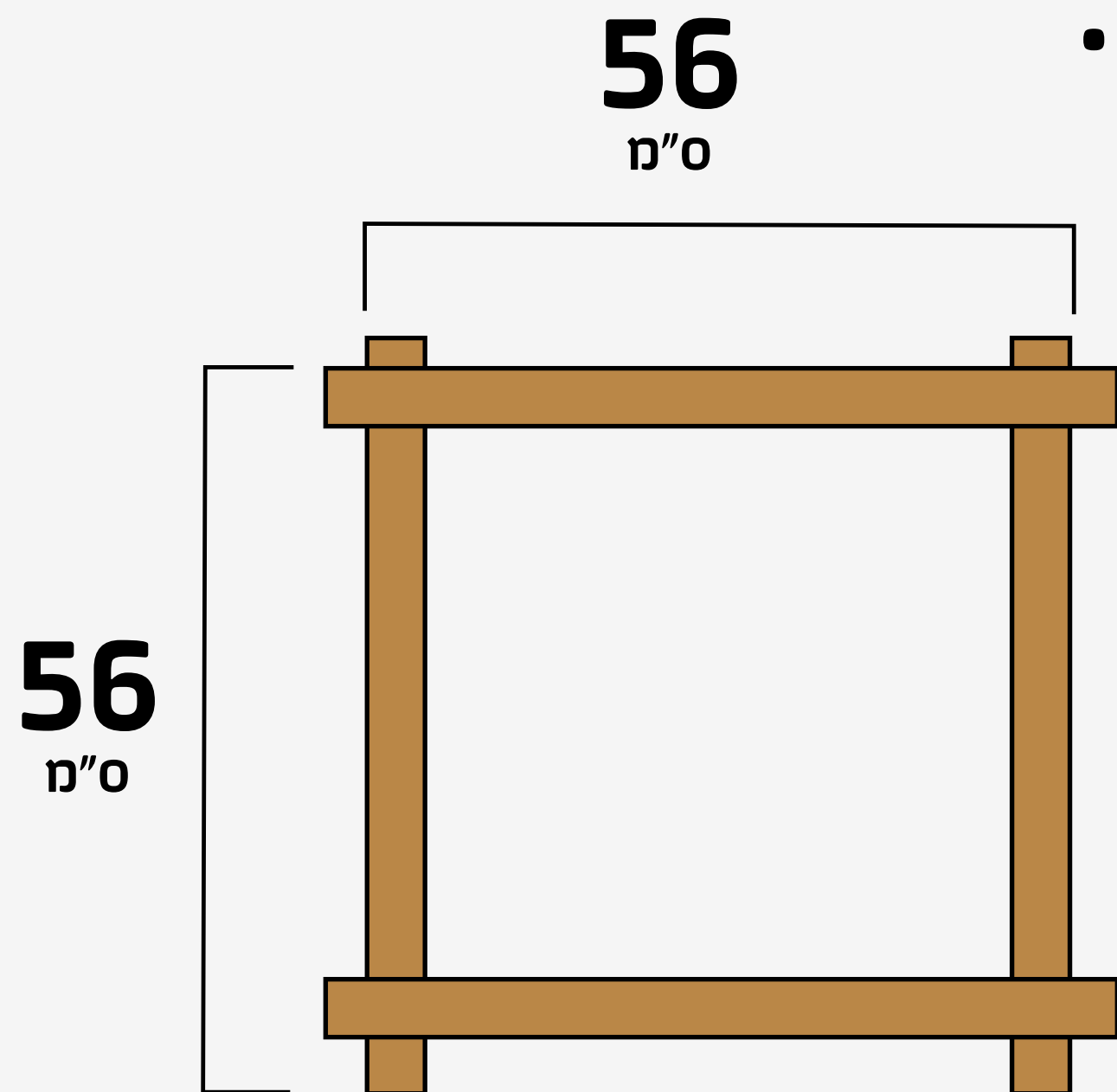

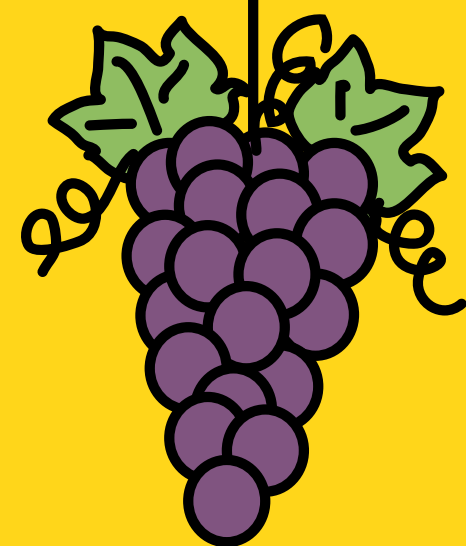
גודל הסוכה

גודל הסוכה

- בגודל של לפחות 7 טפחים על 7 טפחים.
- במידות שלנו < 56 ס"מ על 56 ס"מ.

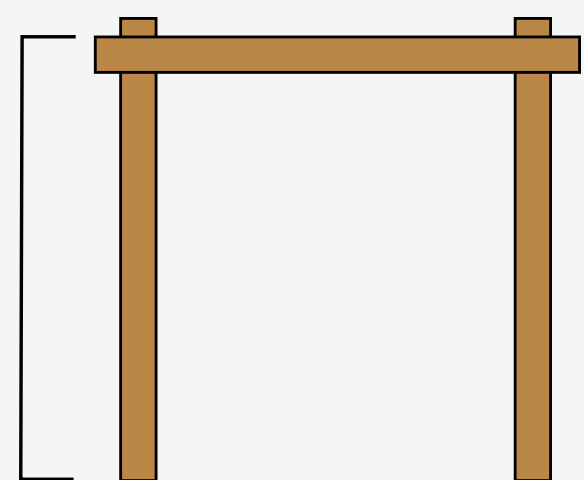
כמה גבוה אפשר
לבנות את הסוכה כך
שתהיה כשרה ?

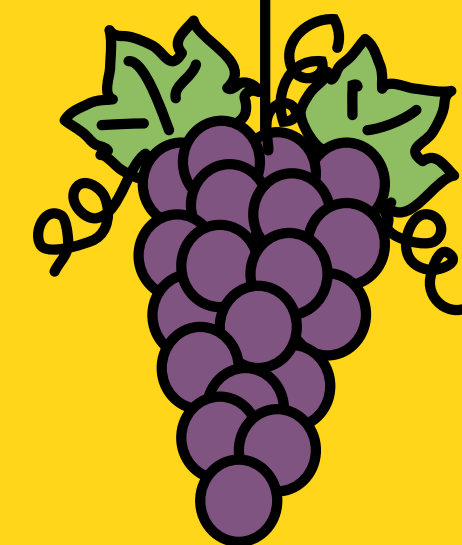
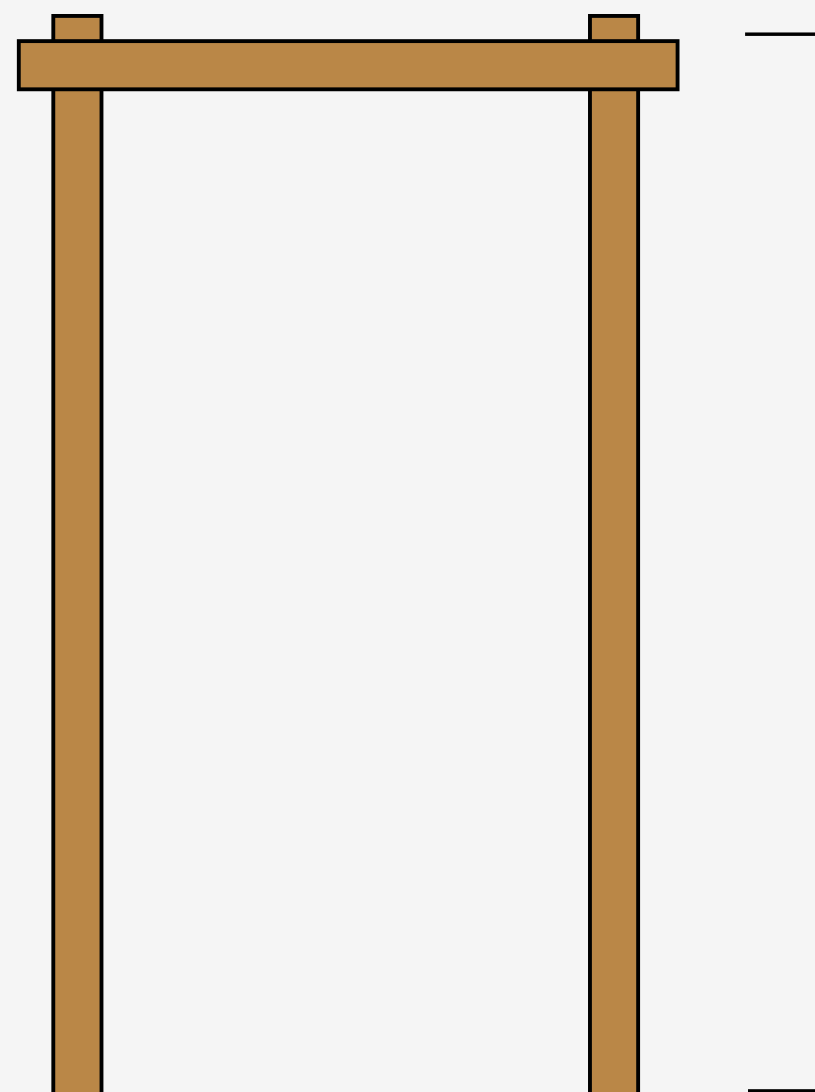
גודל הסוכה

- הסוכה הנמוכה ביותר < 10 טפחים = 80 ס"מ.
- הסוכה הגבוהה ביותר < 20 אמה = 10 מטרים.

80
ס"מ

10
מטר

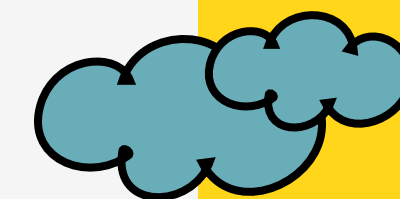

איפה אפשר לבנות סוכה?

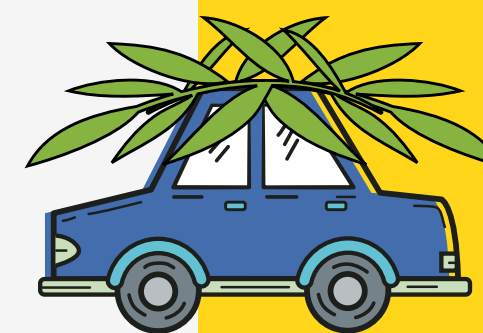
מיקום הסוכה

תחת כיפת השמים. לא תחת גג, מרפסת או עץ.

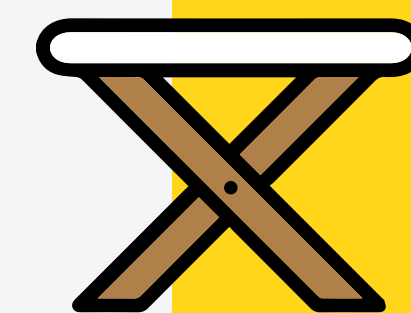

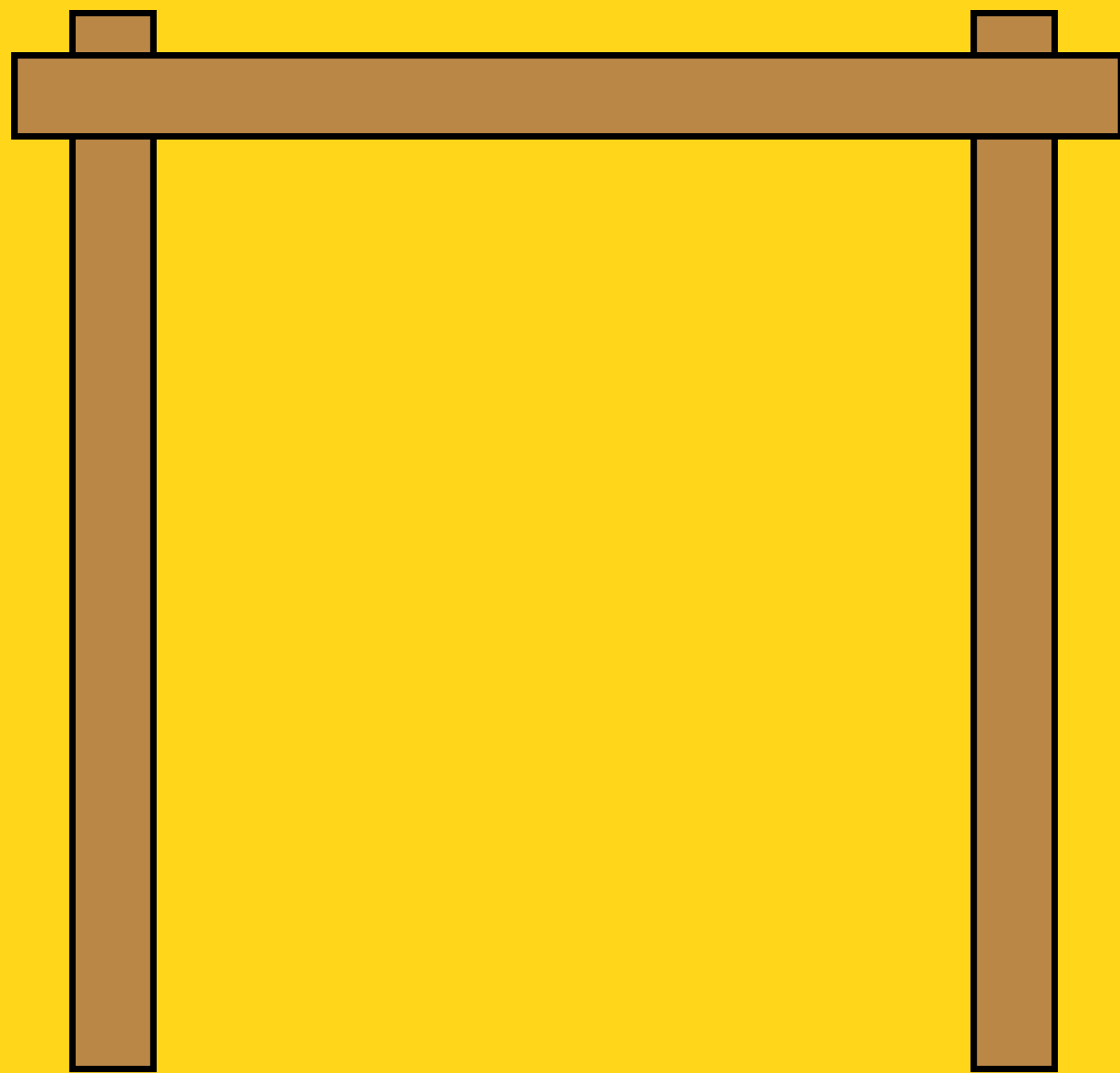
לא חייבת להיות מחוברת לקרקע.

אפשר לשים את הסוכה על רכב, עגלה, ספינה ובעלי חיים.

במקום שנעים ונוח לשבת. לא במקום שיש ריח רע וכדומה.

דפנות
הסוכה

דפנות הסוכה

- הדפנות הם 'הקירות' של הסוכה.
- הסוכה צריכה להיות בעלת **שלוש דפנות לפחות**.
- **גובה הדופן צריך להיות לפחות 80 ס"מ**. סמוך לקרקע.
- אפשר לעשות דופן מכל חומר,
- אך שיהיה מספיק חזק ברוח ושלא יצא ממנו ריח רע.
- קיר הבית יכול לשמש כדופן.

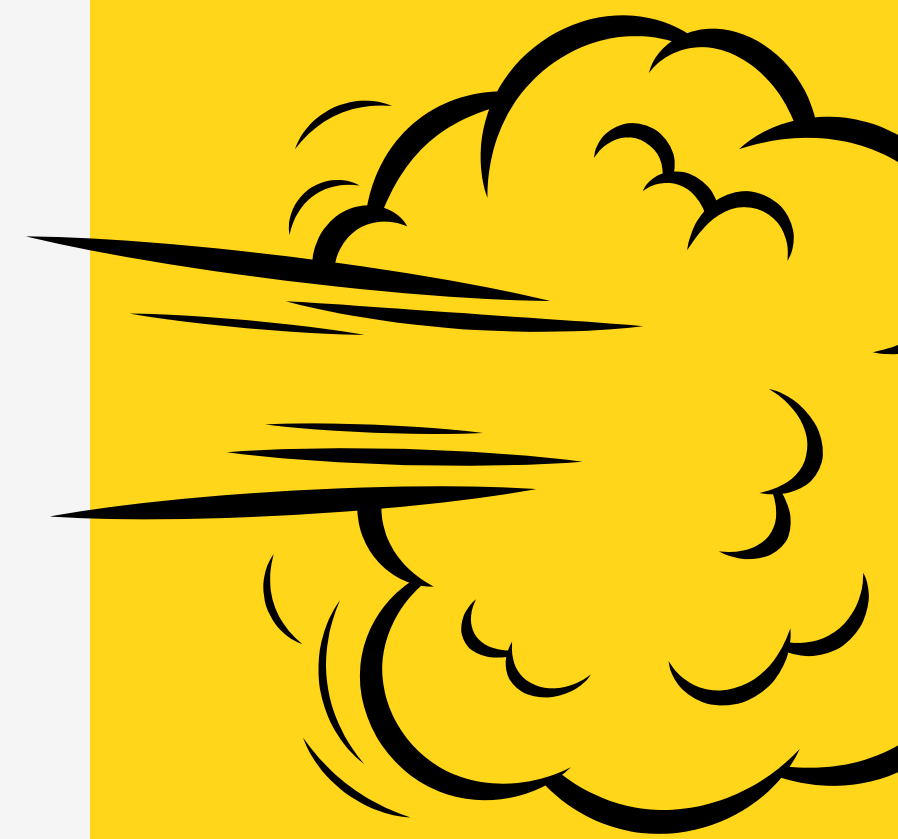
דין 'לבוד'

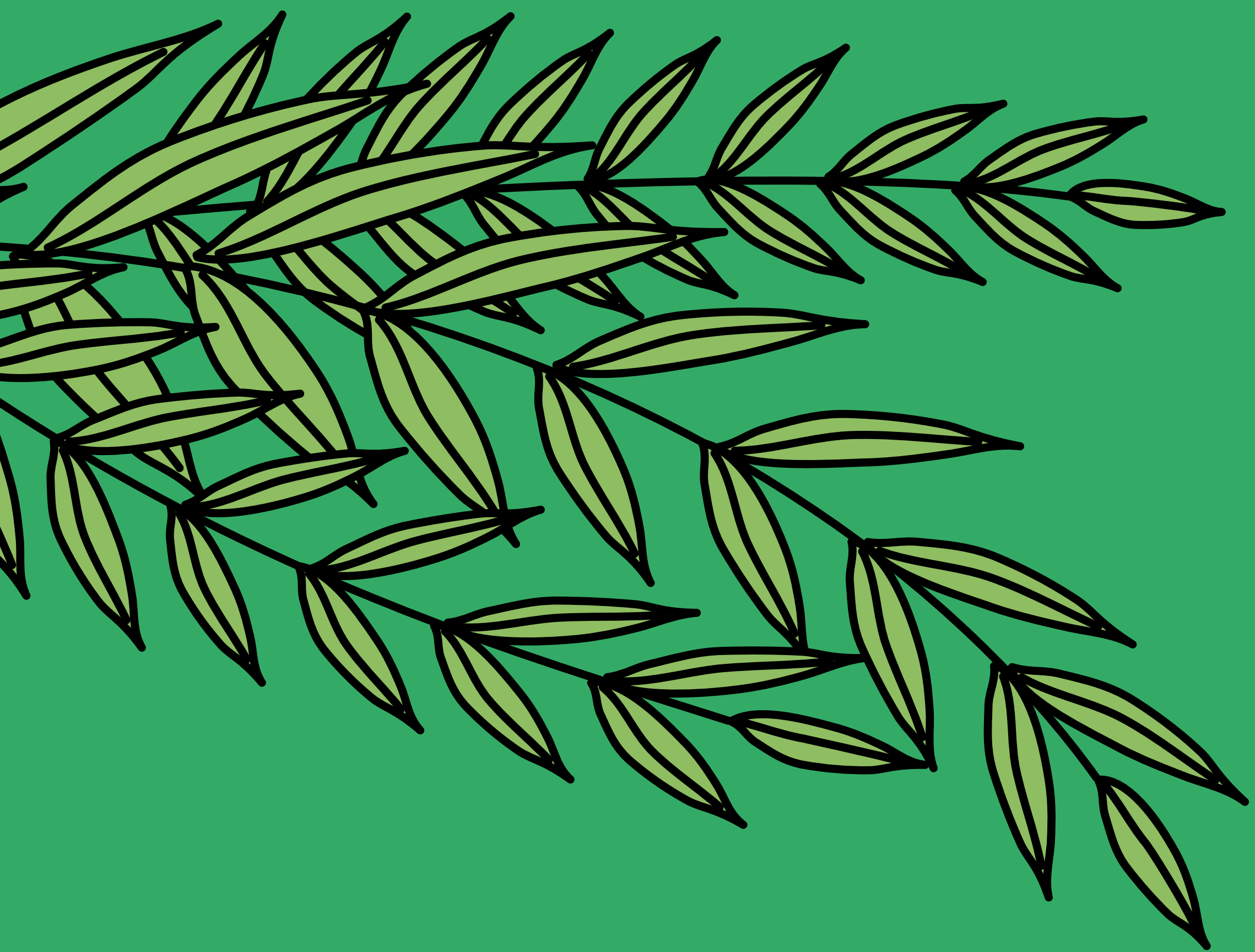
כאשר דופן הסוכה עשויה מבד או ניילון, נוצרת בעיה משום שהדופן אינה מספיק חזקה לעמוד ברוח מצויה. ולכן עלינו לחזק את הדופן עד לגובה המינימלי של דופן כשרה - 80 ס"מ.

הפתרון הוא לשים מוטות או חוטים חזקים לאורך דפנות הסוכה, במרחקים של פחות מ-22 ס"מ זה מזה מהקרקע עד שנגיע לגובה 80 ס"מ. כך יחול דין 'לבוד'.

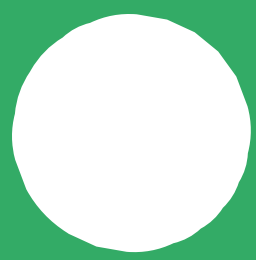
חשוב לדעת - ללא מוטות או חוטים אלו במידות הנכונות <

הסוכה פסולה!

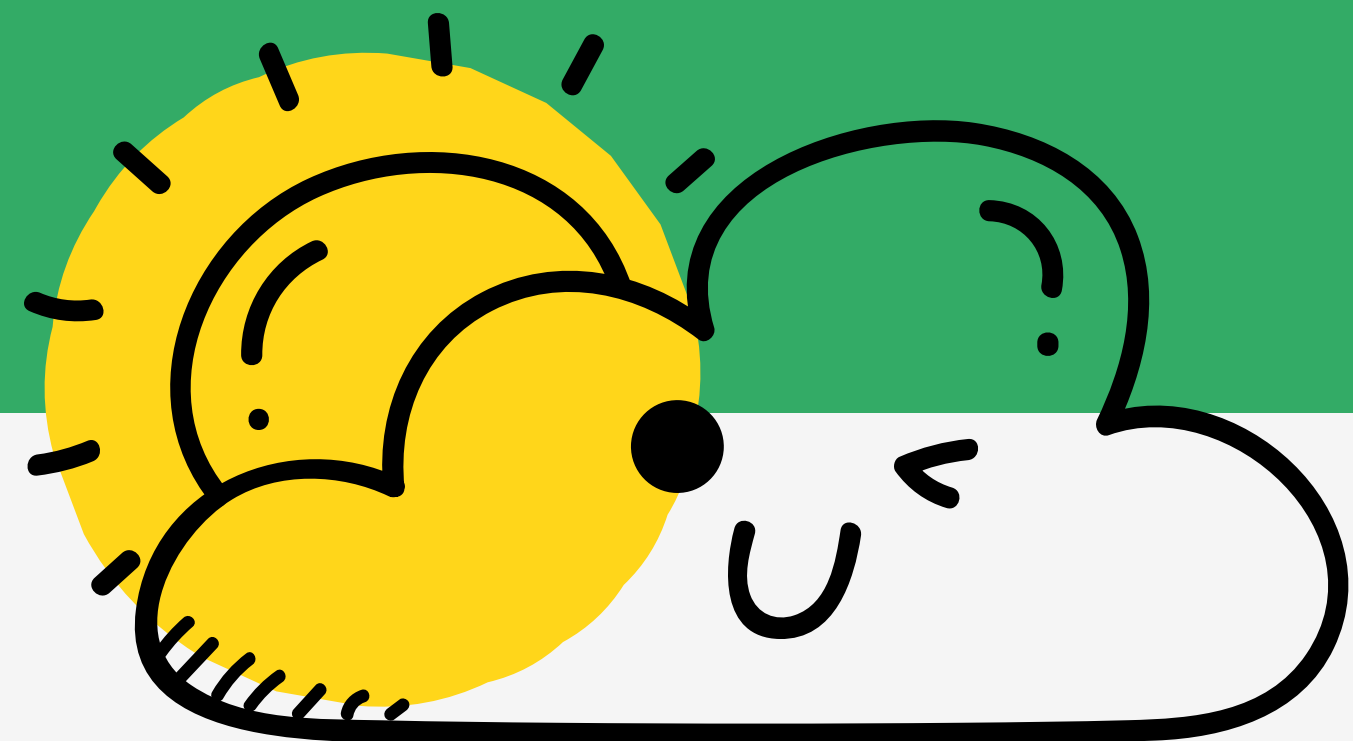

הסכך

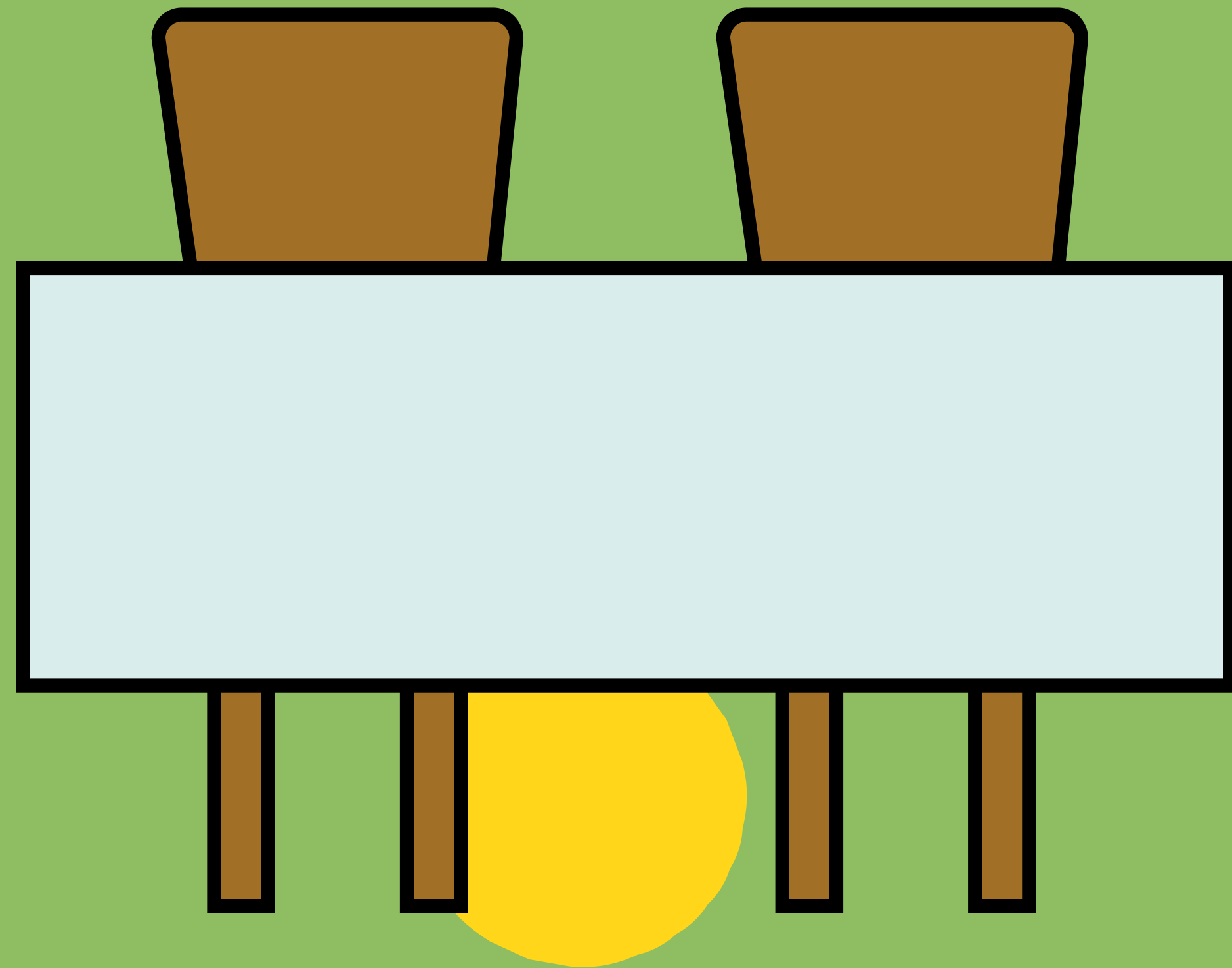

הסכך

- הסכך צריך להיות עשוי מהצומח.
- תלוש ולא מחובר לקרקע, מחומר שלא מקבל טומאה.
- לא מניחים את הסכך על גבי קורות ברזל, אלא על קורות עץ.
- לא קושרים את הסכך לדפנות באזיקונים, חוטי ברזל וכו' אלא בחוטי ענפים או פשתן.
- להקפיד שרוב הסוכה תהיה מוצלת.
- להקפיד לפזר את הסכך כך שלא יהיה מקום ריק ללא סכך.

הישיבה בסוכה

מצוות ישיבה בסוכה

במשך ימי החג יש לעשות בסוכה את הדברים שאנו עושים בבית:
 אכילה, שתיה, שינה, לימוד תורה ודברים נוספים.
 ההלכה קובעת שאם אדם מרגיש צער או חוסר נוחות
 במהלך הישיבה בסוכה, הוא 'פטור' ממצווה זו.
 הנשים פטורות מהישיבה בסוכה, כיוון שזו מצווה שתלויה בזמן.
 אך נשים רבות נוהגות לשבת בסוכה.

אכילה בסוכה

כאשר אוכלים בסוכה יש לברך ברכה נוספת:

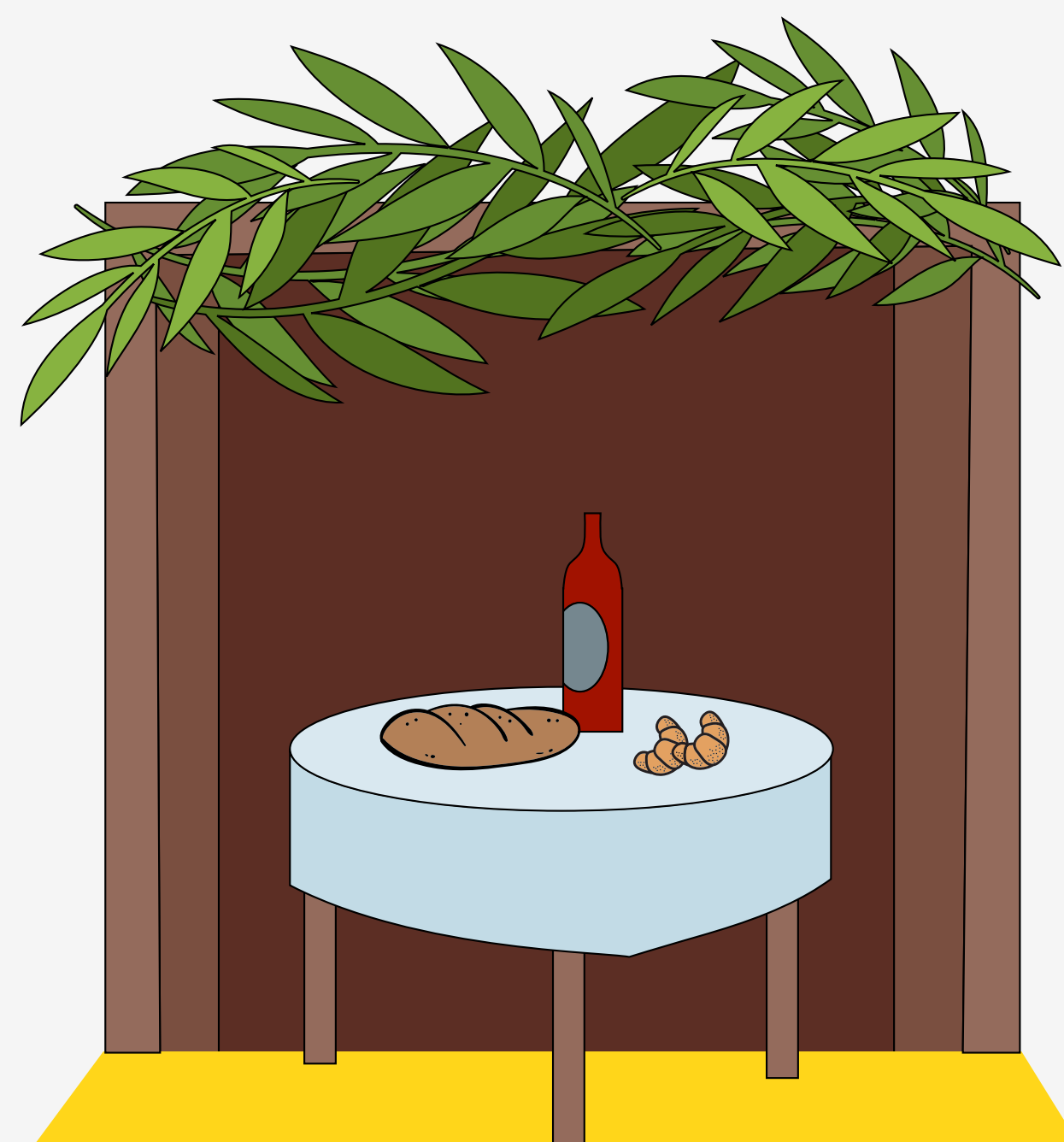
"...אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה."

• **מתי** - ישנה חלוקה בין הספרדים לאשכנזים.

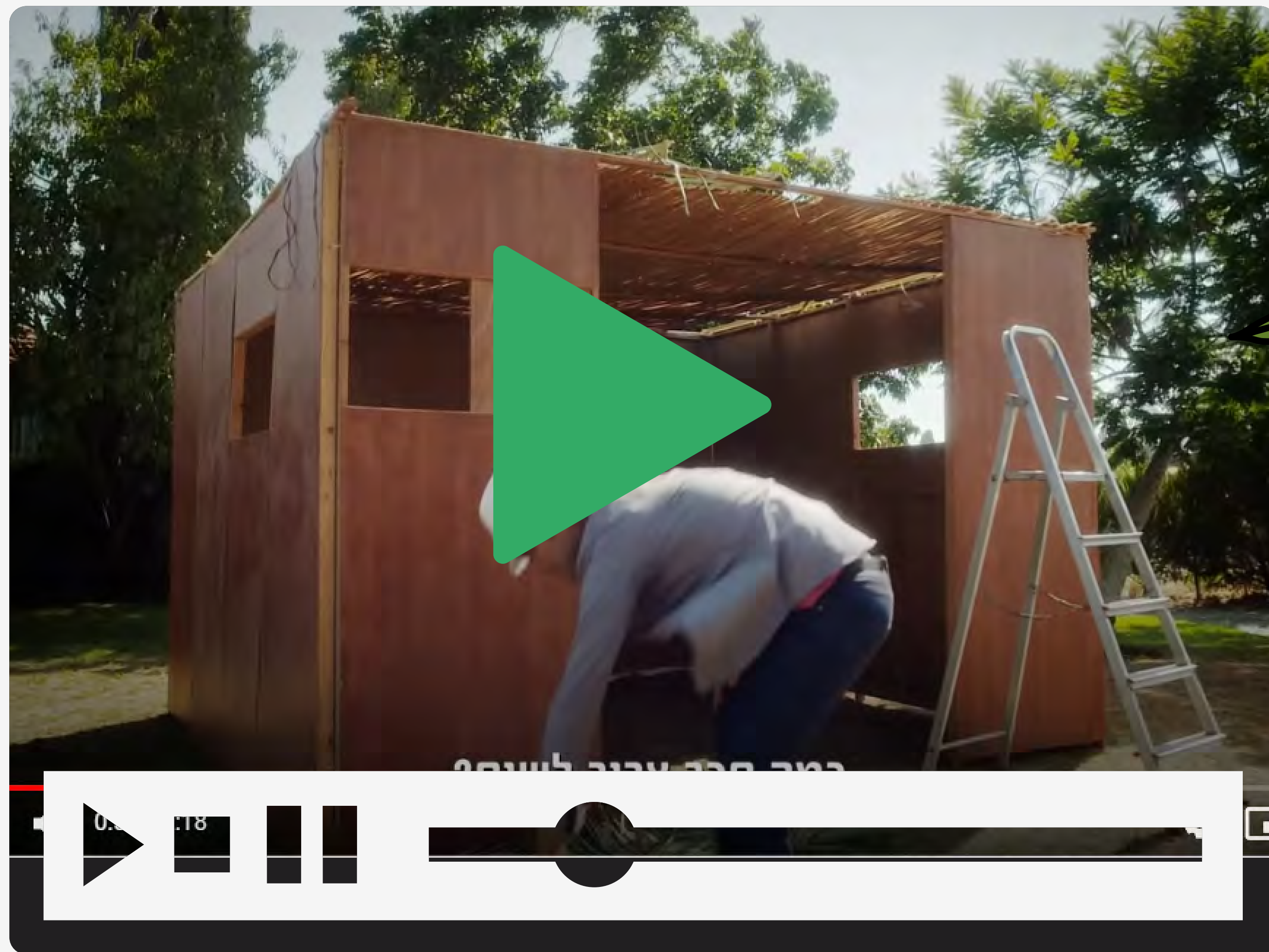
אשכנזים: כשאוכלים מאכל שברכתו

'המוציא', 'מזנות' או 'הגפן'.

ספרדים: כשעושים סעודה ומברכים 'המוציא'.

הסוכה - איך בונים ומה עושים בה ?

ארבעת המינים

~

ארבעת המינים

התורה מצווה אותנו לקחת ביום הראשון של חג הסוכות
ארבעה מיני צומח: אתרוג, לולב, הדס וערבה.
לאגוד אותם יחדו ולברך ברכת 'נטילת לולב'.

"וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרֵי עֵץ הַדָּר כִּפֹּת תְּמָרִים
וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נַחַל" (ויקרא כ"ג, ט)

מי חייב במצוות
ארבעת המינים

— מי חייב במצווה?

כל אחד מגיל 13 ומעלה **+13**

הנשים פטורות ממצות זו,

אך רבות נוהגות לקיים את המצווה.

בנוגע לנשים אלו נחלקו האם מברכות 'על נטילת הלולב'

- אשכנזים: נשים נוהגות לברך.
- ספרדים: נשים לא נוהגות לברך.

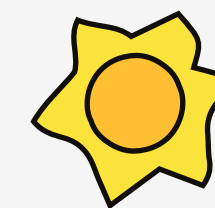

מתן מברכים?

בכל יום מימי החג.

מברכים ביום ולא בלילה - עד שקיעת החמה.

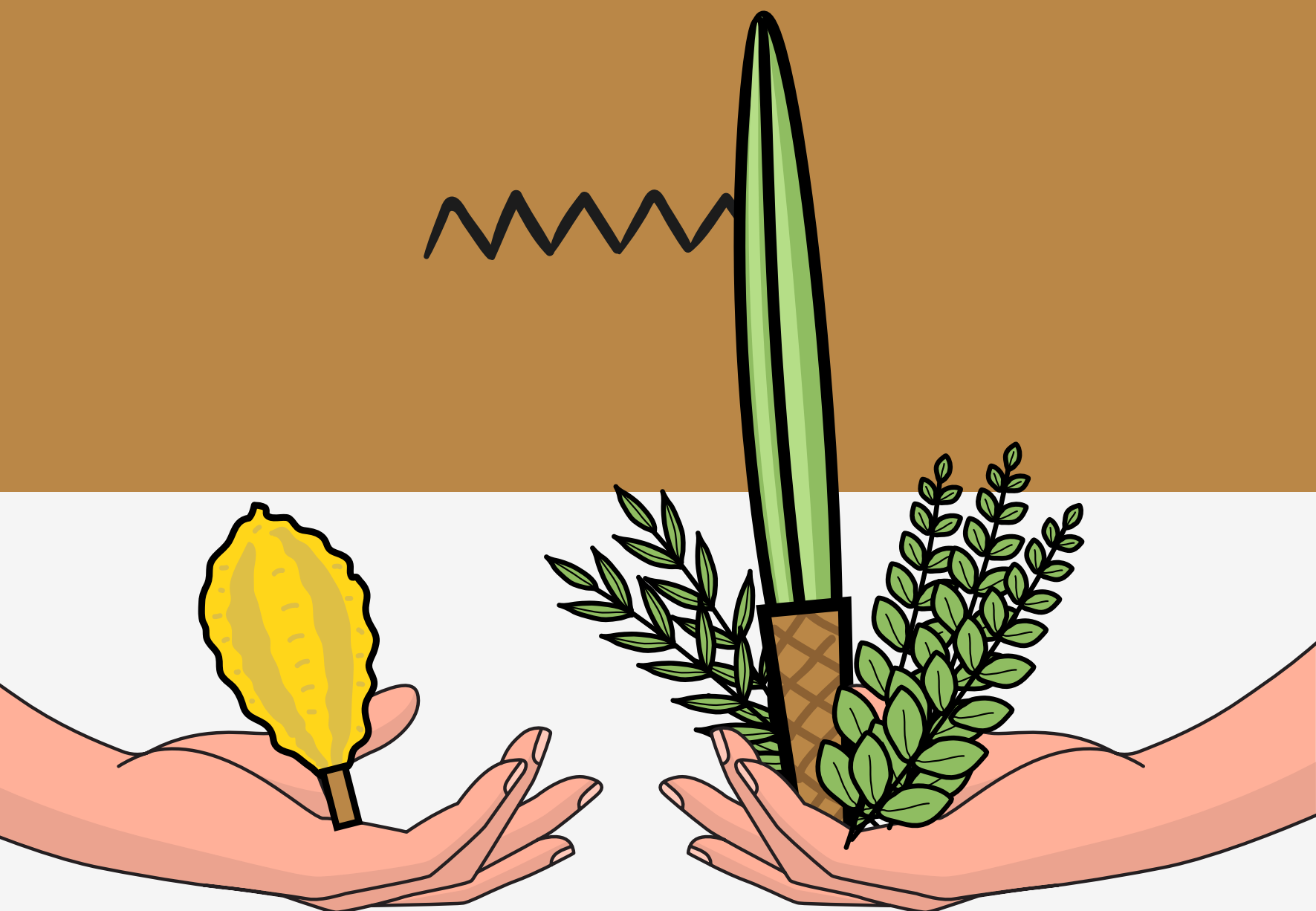
בשבת ושמחת תורה - לא מברכים על ארבעת

המינים.

כיצד?

מחזיקים את הלולב (ההדס והערבה) ביד ימין,
ואת האתרוג ביד שמאל ומברכים:

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לֹאֵב.

• בפעם הראשונה שנוטלים מברכים גם:

• בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחִיָּנוּ וְקִיָּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזַמַּן הַזֶּה.

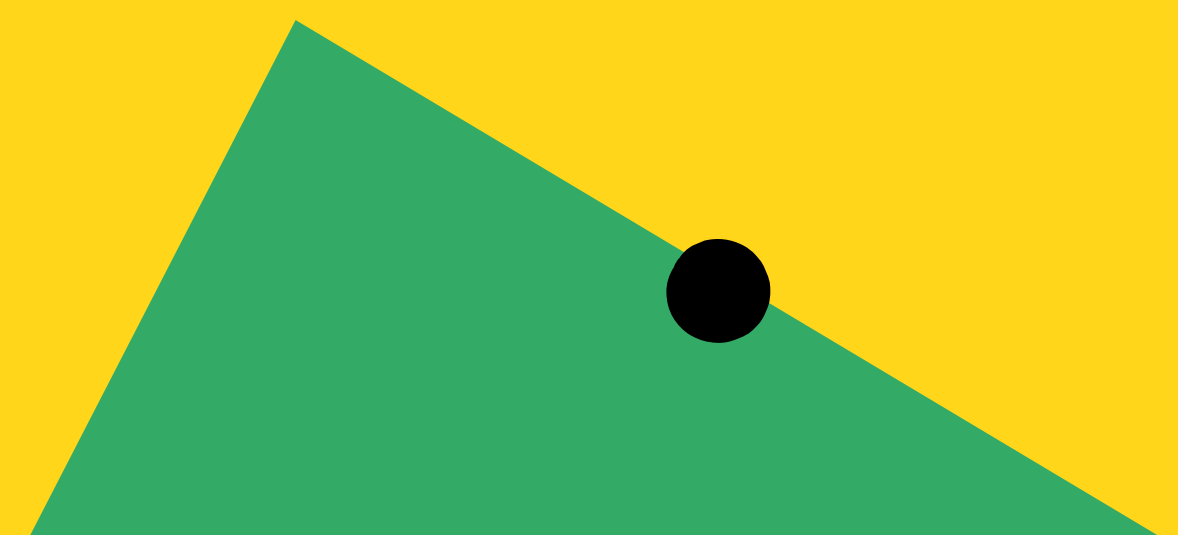
לאחר הברכה מקרבים את הלולב והאתרוג יחדו ומנענעים אותם

לכל הכיוונים.

הלכות

ארבעת המינים

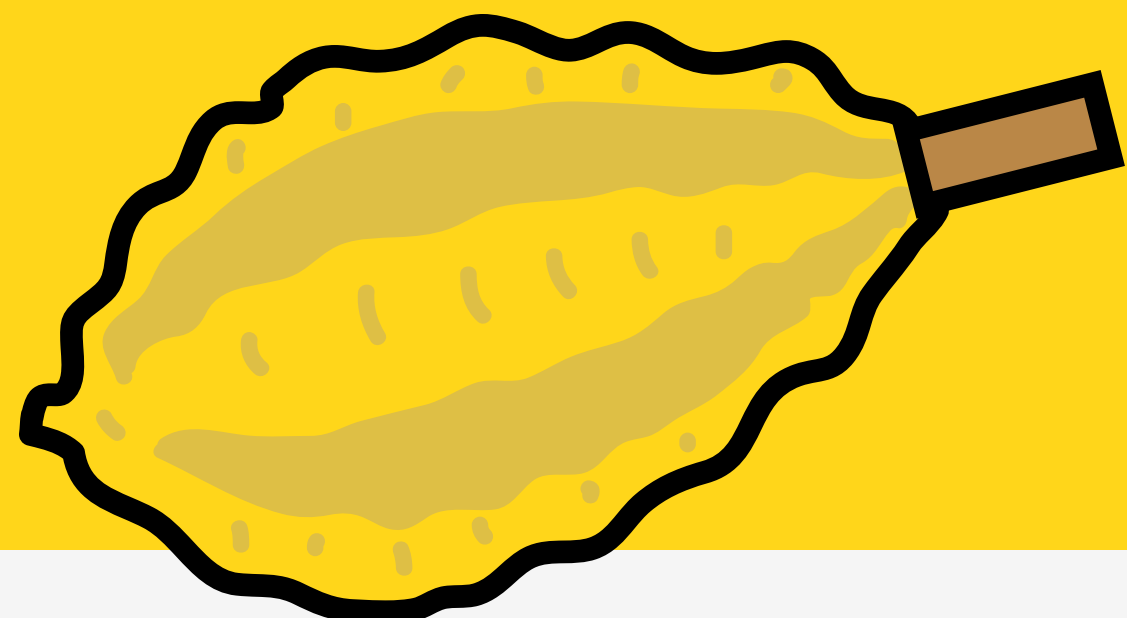
הלכות ארבעת המינים

כדי לברך על ארבעת המינים, כל אחד מהם צריך להיות כשר.

חכמינו קבעו הלכות וכללים לכשרות כל אחד מארבעת המינים.

- ארבעת המינים צריכים להיות שייכים לאדם המברך
- אם אחד מארבעת המינים גנוב או גזול, האדם לא קיים את המצווה.
- אם אחד המינים נפסל במהלך החג, יש להחליפו.

אתרוג

- האתרוג צריך לגדול בעץ אתרוגים ולא בעץ מורכב - עם זן נוסף.
- הגודל המינימלי לאתרוג הוא 58 ס"מ (קצת יותר מ'ביצה').
- נקי מכל כתם, נקב או סדק.
- אם הפיטם (החלק העליון) נפל < **האתרוג נפסל**.
- אם לא היה פיטם בהתחלה (פיטם פנימי) < **האתרוג כשר**.
- אם נפל העוקץ (החלק התחתון) < **האתרוג נפסל**.
- אתרוג יבש - **פסול**.

פיטם

עוקץ

לולב

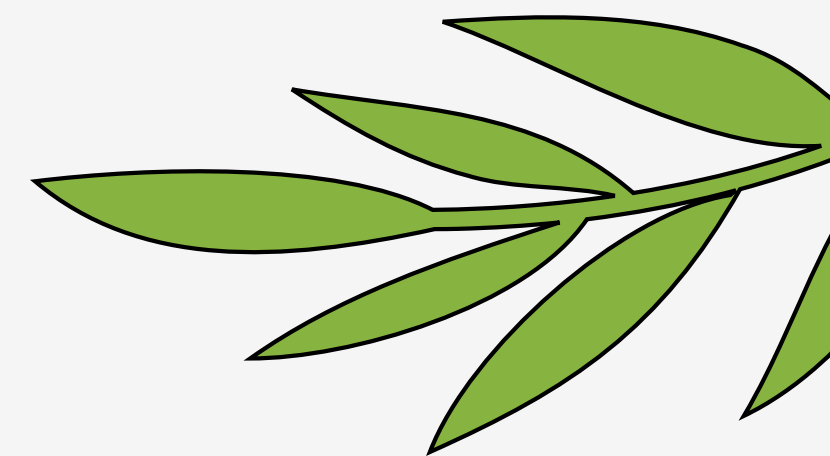
הלולב הוא 'עמוד השדרה' של כפות התמרים.

- ישר, ולא כפוף.

- טרי ירוק, ולא יבש.

- העלה האמצעי של הלולב חייב להיות סגור ולא מפוצל.

- אורך הלולב צריך להיות לפחות 4 טפחים = 32 ס"מ.

הדס

שמים 3 עלי הדס, ניתן להוסיף על כך כמה שרוצים.

- הדס משולש - צריך לבדוק שמנקודת יציאת העלים,

יוצאים 3 עלים.

- העלים צריכים להיות באותו גובה, ולא קטומים מלמעלה.

- אורך ההדס צריך להיות לפחות 3 טפחים = 24 ס"מ.

- טרי ירוק, ולא יבש.

- אם העלים התייבשו ומתחילים ליפול < **ההדס פסול**.

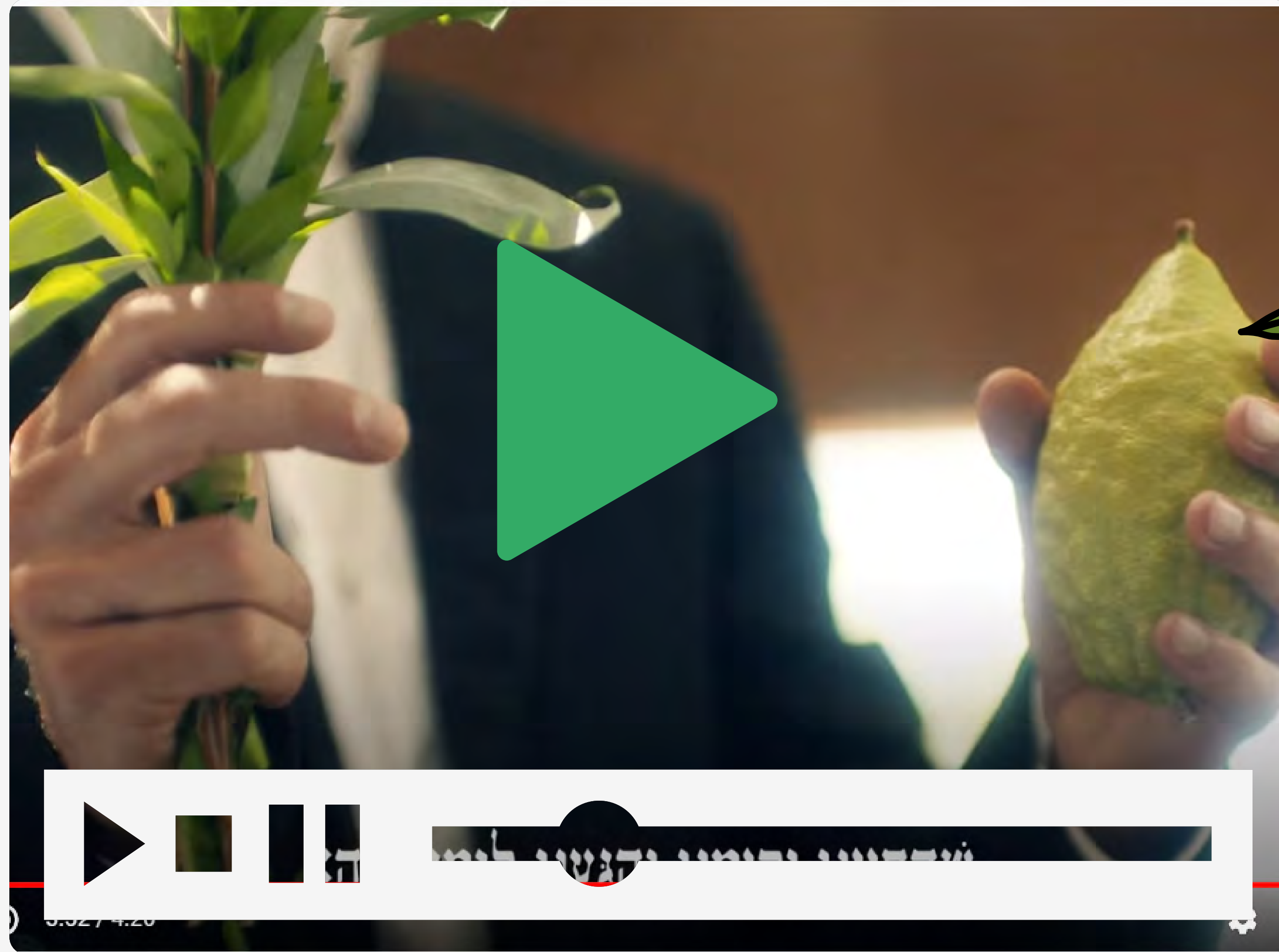
ערבה

שמים 2 ערבות.

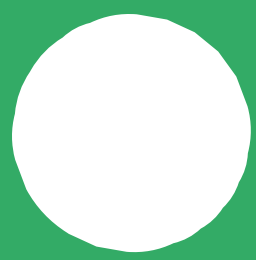
- צורת הערבה 'משוכה' כמין נחל.
- שראש העלים לא יהיה קטום.
- ללא כתמים או פגמים בולטים.
- אורך הערבה צריך להיות לפחות 3 טפחים = 24 ס"מ.
- אם רוב העלים התייבשו או נפלו < **הערבה פסולה.**

ארבעת המינים - סיכום

הכנות לחג

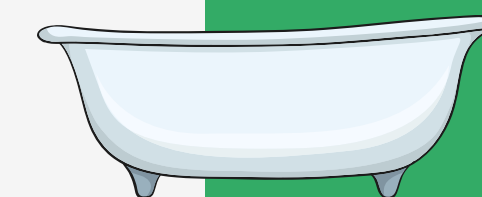
הכנות לחג

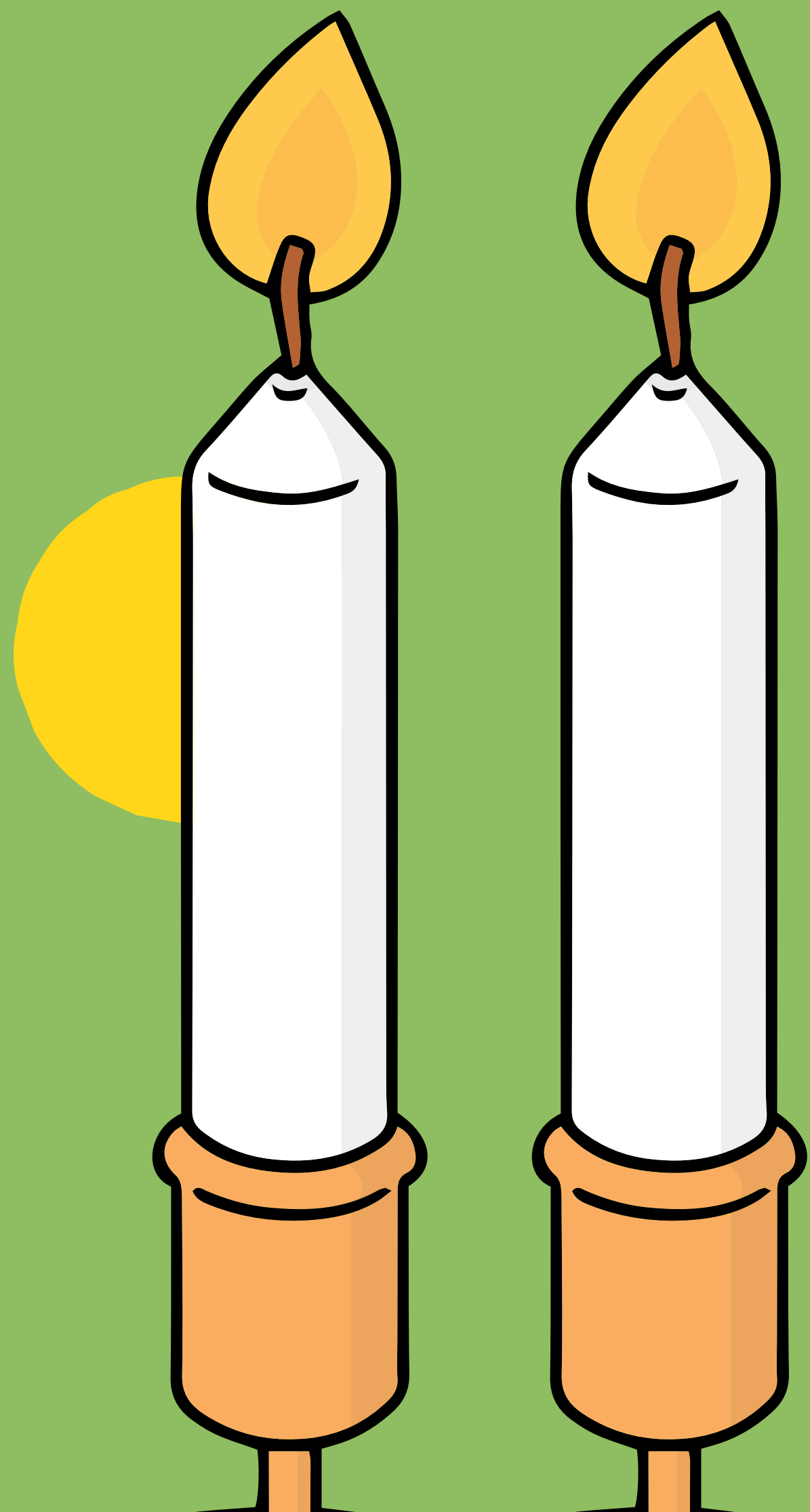
הכנת ארבעת המינים - לאחר חצות היום נוהגים להיכנס

לסוכה ולאגוד את הלולב, ההדסים והערבות יחדו.

רחיצה - נוהגים להתרחץ ולהתנקות לקראת החג.

ניקיון - מנקים, מסדרים את הבית ומכינים את שולחן החג.

הדלקת נרות

הדלקת נרות

● מדליקים בערב החג הראשון, ובערב החג האחרון - שמחת תורה.

🕒 מדליקים את הנרות בכניסת החג.

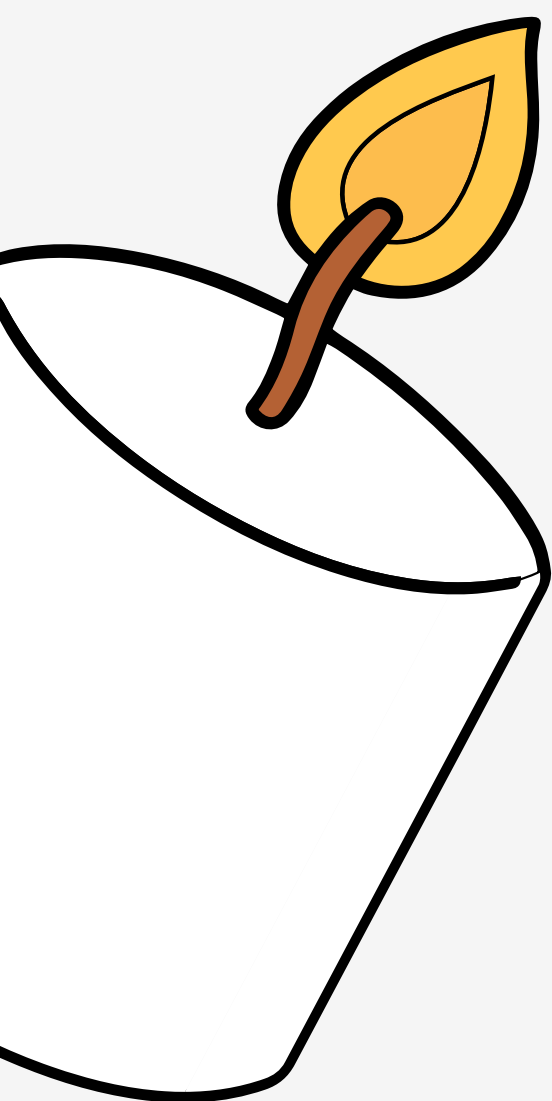
🪙 נוהגים לתת כמה מטבעות לצדקה לפני הדלקת נרות.

📖 מברכים שתי ברכות:

א. "...אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב."

ב. "...שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנְהָה."

🕯️ אם חל בשבת אומרים: "...לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם טוֹב."

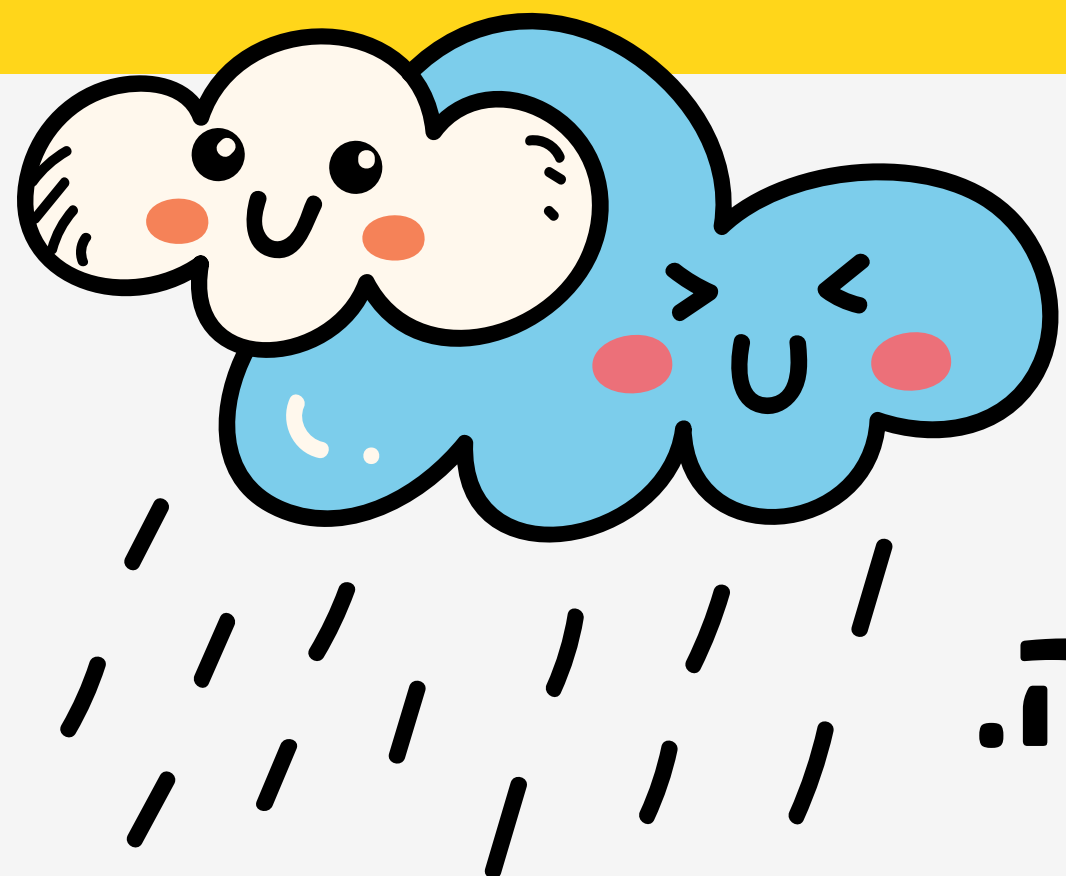
אושפיזין

פירוש המילה מארמית הוא 'אורח'.
 על פי המסורת היהודית בכל יום מימי החג
 מגיעים לסוכה 'אורחים רוחניים':

- 1 אברהם אבינו 2 יצחק אבינו 3 יעקב אבינו
- 4 משה רבנו 5 אהרון הכהן 6 יוסף הצדיק
- 7 דוד המלך

שמחת בית השואבה

במסורת היהודית מקובלת שבזמן חג הסוכות

נקבעת כמות הגשמים שתורד לעולם במהלך השנה.

בזמן בית המקדש היו נוהגים לעשות טקס לכבוד הזמן המיוחד הזה

שנקרא 'ניסוך המים' - היו שואבים מים ממימי השילוח

ושופכים אותם בטקס מיוחד במקדש בכל יום מימי חול המועד

סוכות.

שמחת בית השואבה

בטקס זה הייתה שמחה גדולה וריקודים כפי שמתואר:

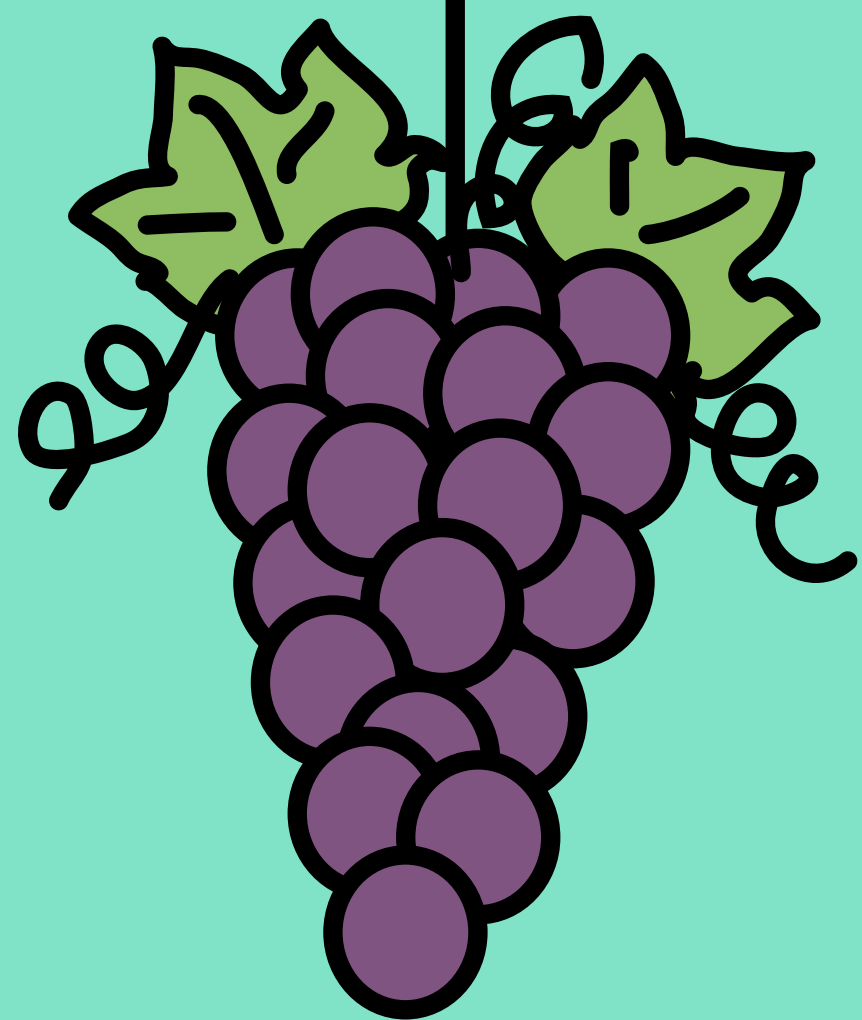
” כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמֵחַת בַּיִת הַשְּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שְׂמֵחָה מִיָּמָיו ” (סוכה ה,א)

היום, זכר לאותו טקס נוהגים בכל ימי חול המועד

לרקוד ולשמח עם כלי נגינה ושיר.

בלילה הראשון רוקדים ושרים ללא כלי נגינה משום קדושת החג.

חול המועד

סוכות

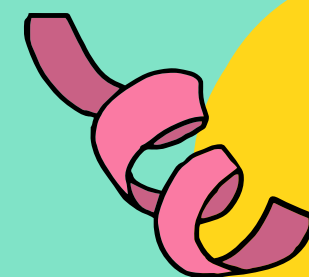
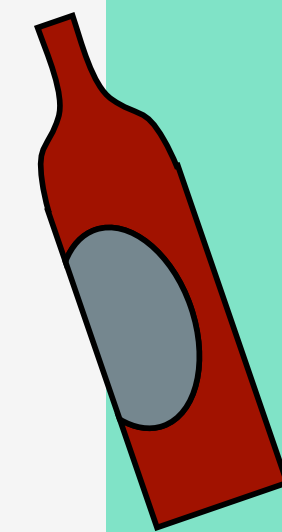
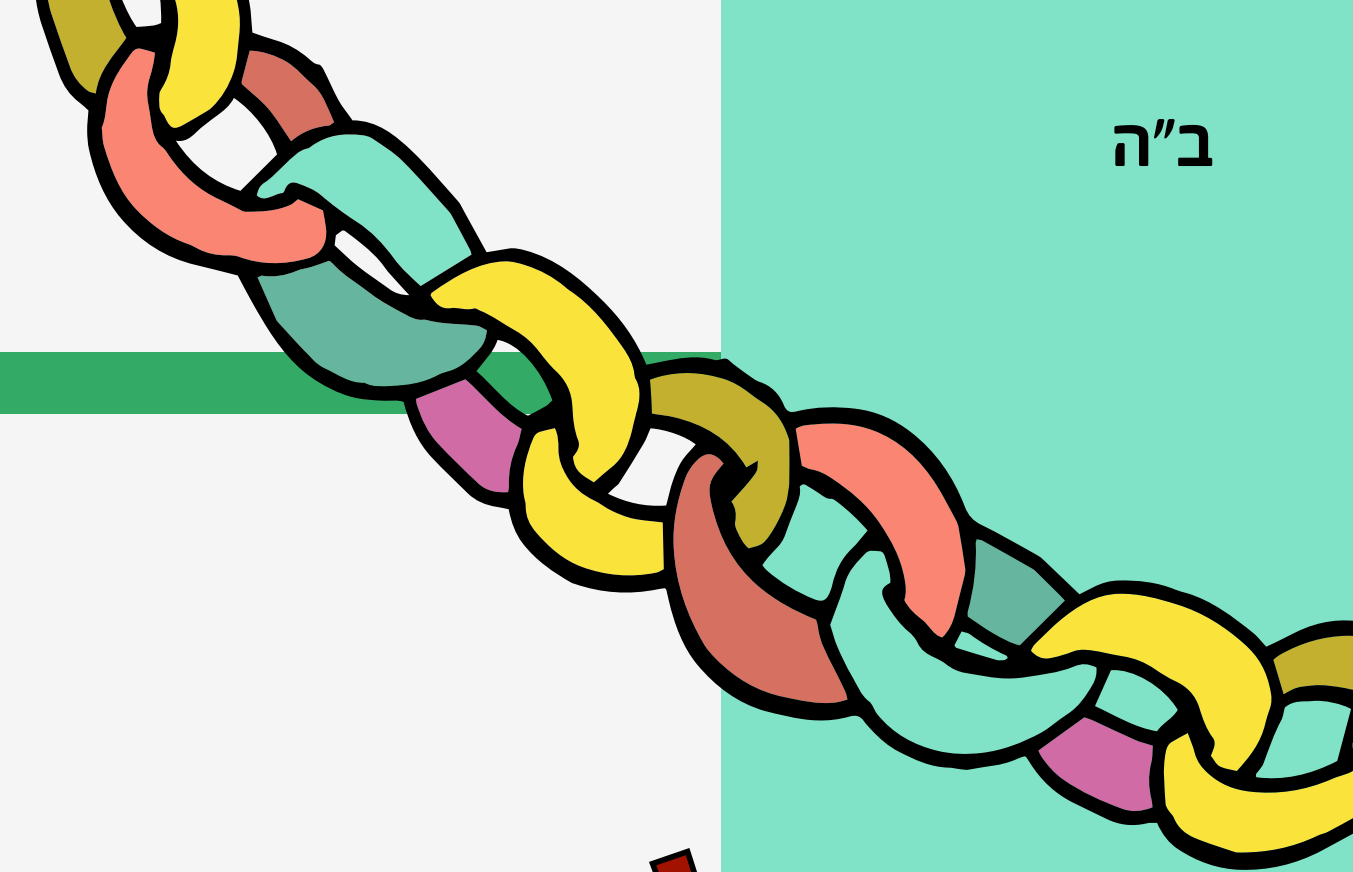
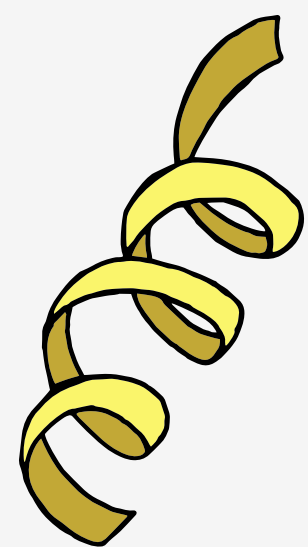
חול המועד

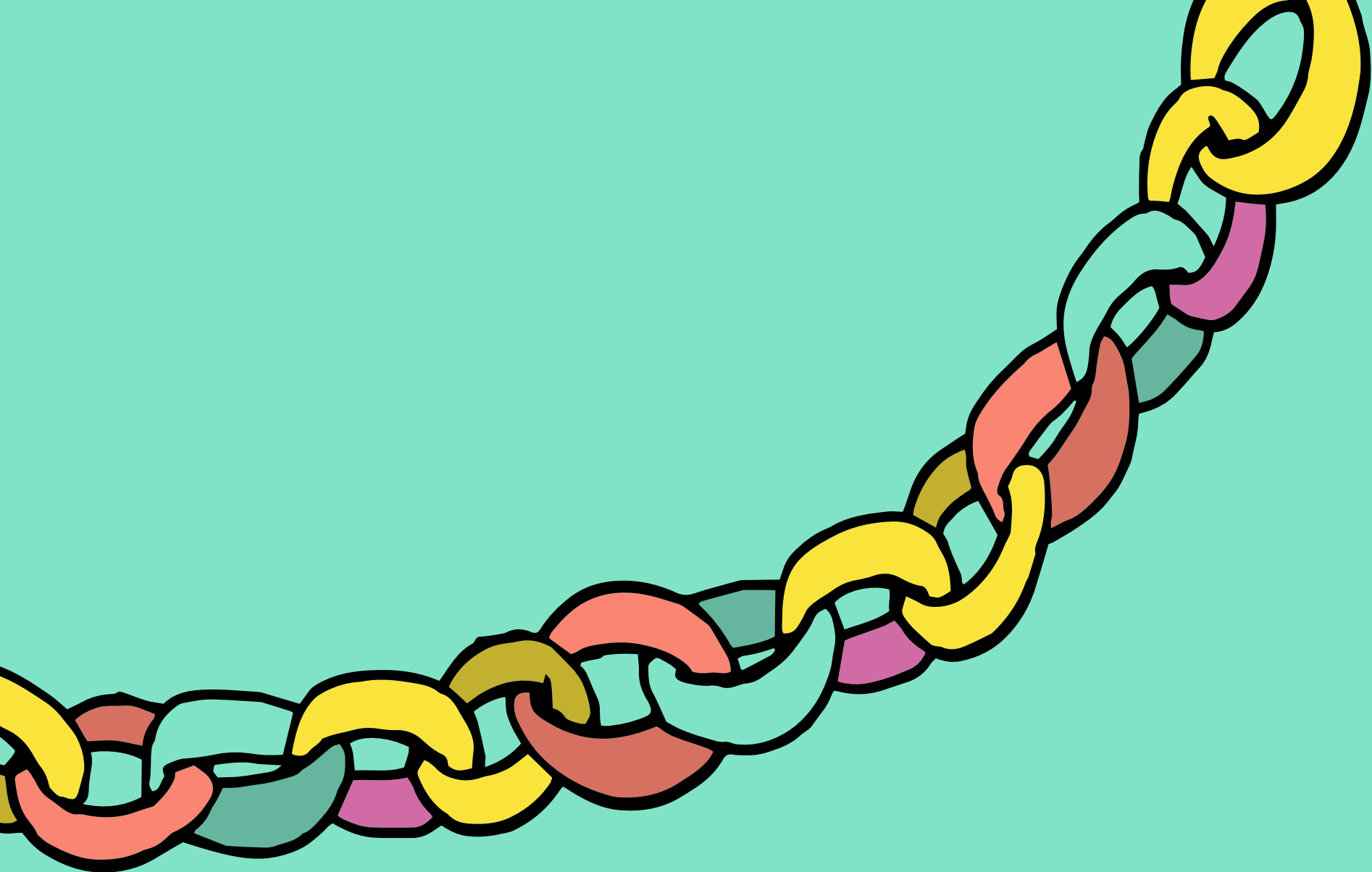
אלה הם הימים שבין החג הראשון לחג האחרון.

הם אמנם ימי חול אך נמצאים בין המועדים ולכן נקראים כך.

בימים אלה צריכים לחגוג ולהרבות בשמחה,

וכל המלאכות לצורך כך מותרות.

מה עושים

בחול המועד?

חול המועד

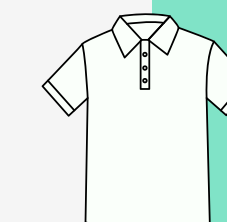
בכל בוקר - מברכים על ארבעת המינים.

לא מניחים תפילין, אך לובשים טלית.

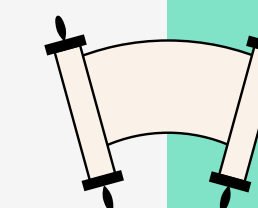
מצווה לשמח ולכבד את הזמן בלבוש חגיגי

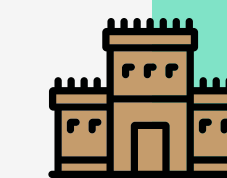
וסעודות חגיגיות.

משתדלים להרבות בלימוד התורה.

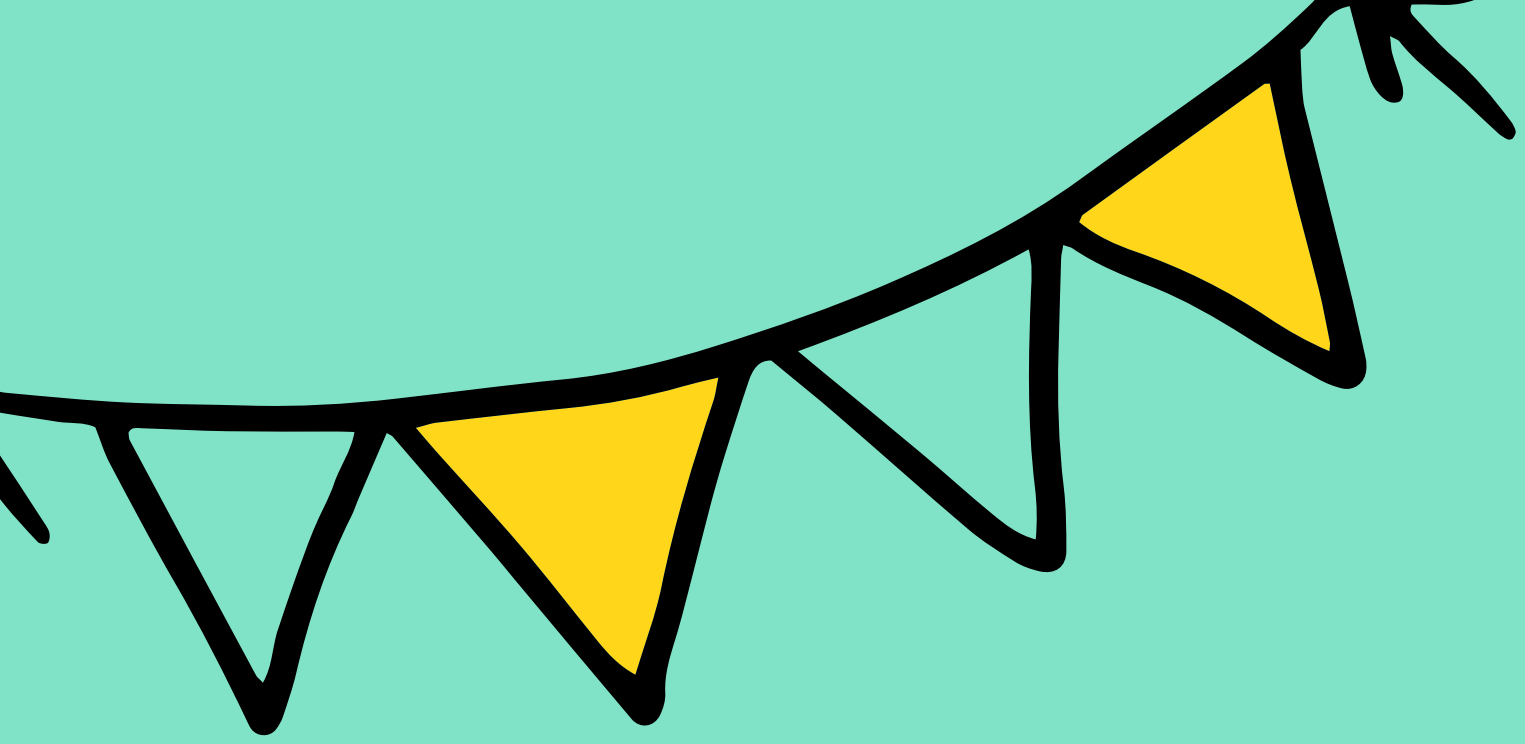

נוהגים לעלות לכותל המערבי - זכר למצוות 'עליה

לרגל' בזמן בית המקדש.

מה אסור לעשות בחול המועד?

מלאכות שאסור לעשות בחוה"מ

חכמים תקנו שיש מלאכות שלא עושים כדי להיות פנויים לשמחת החג:

לא עוסקים במסחר, קניה ומכירה - מלבד לצורך החג.

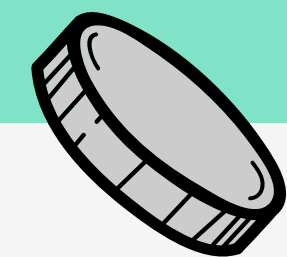
לא מכבסים בגדים, אלא רק לתינוקות או לכלוך מיוחד.

לא מסתפרים או גוזזים צפרניים.

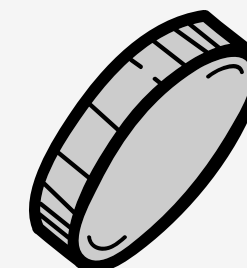
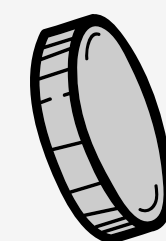
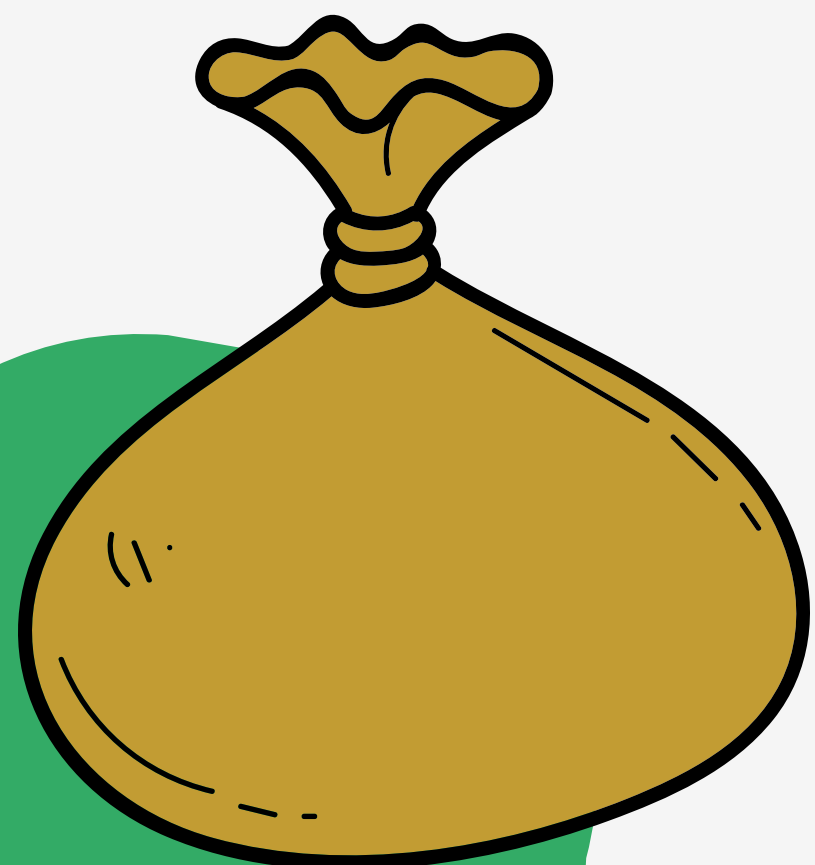
לא כותבים אלא אם הדבר יישכח או שנפסיד בגלל זה דבר.

דבר האבד

כל מלאכה שאם לא נעשה אותה ב'חול המועד'
ויגרם כתוצאה מזה הפסד בכסף או בצורה אחרת,
נקראת 'דבר האבד' - ומותר לנו לעשות את המלאכה הזאת
ב'חול המועד'.

הושענא רבה

הושענא רבה

היום האחרון ב'חול המועד' נקרא 'הושענא רבה'.

יום זה הוא החתימה הסופית בהחלט

של מה שנגזר לאדם לשנה הקרובה.

לכן נוהגים לברך ביום זה בברכת 'פתקא טבא' (פתק טוב).

ליל הושענא רבה - נוהגים להיות ערים כל הלילה,

ולקרוא את חומש דברים וספר התהילים.

הושענא רבה

הושענות - במהלך תפילת שחרית עורכים את סדר הושענות

ומקיפים את בימת התפילה 7 פעמים.

חביטת ערבות - לאחר סיום הושענות לוקחים 5 ערבות קשורות

וחובטים על הרצפה 5 פעמים. מנהג זה קדוש ומיוחד מאוד בו אנו

מבקשים מהקב"ה שיעורר עלינו רחמים ויקבל את תפילתנו.

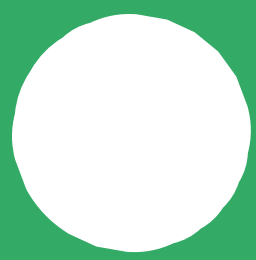
פרידה מהסוכה - לקראת סוף היום נוהגים להיכנס לסוכה

ולהיפרד ממנה בסעודה קלה.

שמיוני עצרת

שמייני עצרת

בסיום שבעת ימי חג הסוכות

אנו חוגגים חג נוסף הנקרא 'שמייני עצרת'.

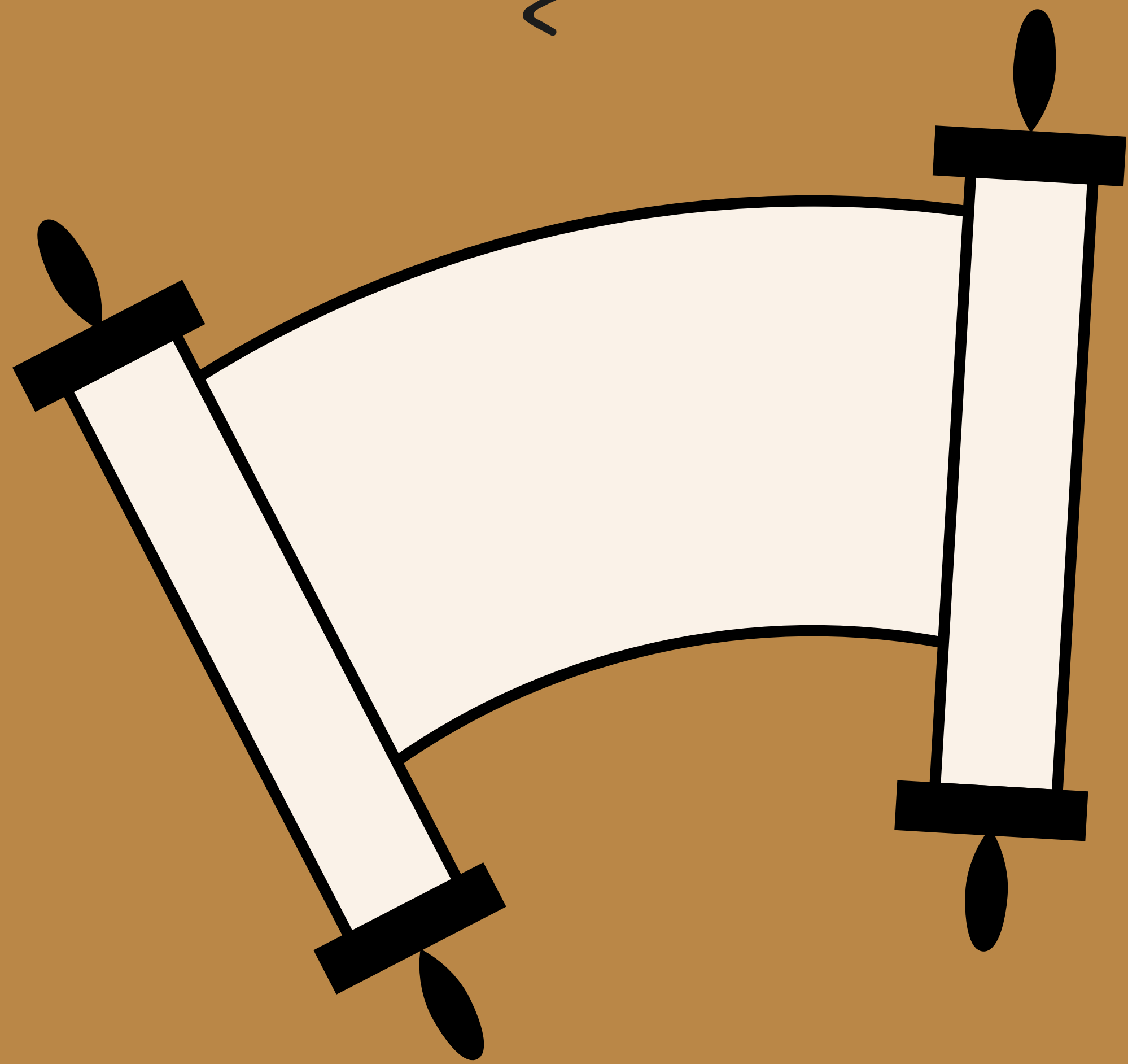
בחג זה אנחנו כבר לא בסוכה,

ואסורה כל מלאכה כמו בכל 'יום טוב'.

מקור החג מהתורה: "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרֶת תִּהְיֶה לָּכֶם

כָּל מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ"

שמחת תורה

שמחת תורה

ביום זה אנו מסיימים את הפרשה האחרונה בתורה - 'וזאת הברכה' ומתחילים לקרוא מהתחלה את 'פרשת בראשית'.

- עורכים 'הקפות' - רוקדים עם ספרי התורה ועורכים סעודת חג חגיגית.
- בארץ ישראל - חוגגים את 'שמיני עצרת' ו'שמחת תורה' ביחד.
- בחו"ל - חוגגים בשני ימים נפרדים.

צאת החג

הבדלה

הבדלה

בצאת החג הראשון, ובצאת שמחת תורה עורכים הבדלה.

נוסח ההבדלה מופיע בסידור.

מברכים על היין: "...בּוֹרָא פְּרִי הַגָּפֶן"

מברכים על האש: "...בּוֹרָא מְאֹרֵי הָאֵשׁ"

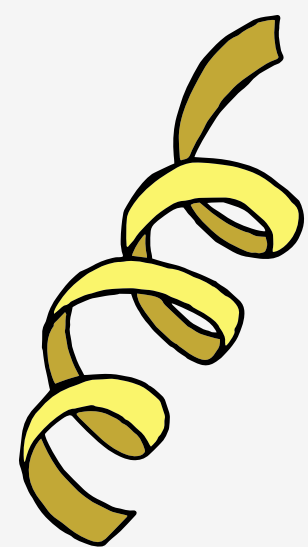
במוצאי החג שחל בשבת - מברכים גם ברכת

"...בּוֹרָא מִיָּנִי בְּשָׂמִים."

במוצאי החג הראשון - יש לערוך את ההבדלה בסוכה.

הקפות שניות

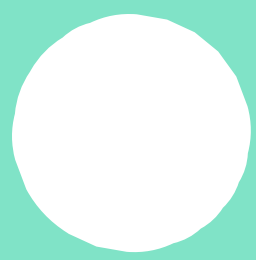
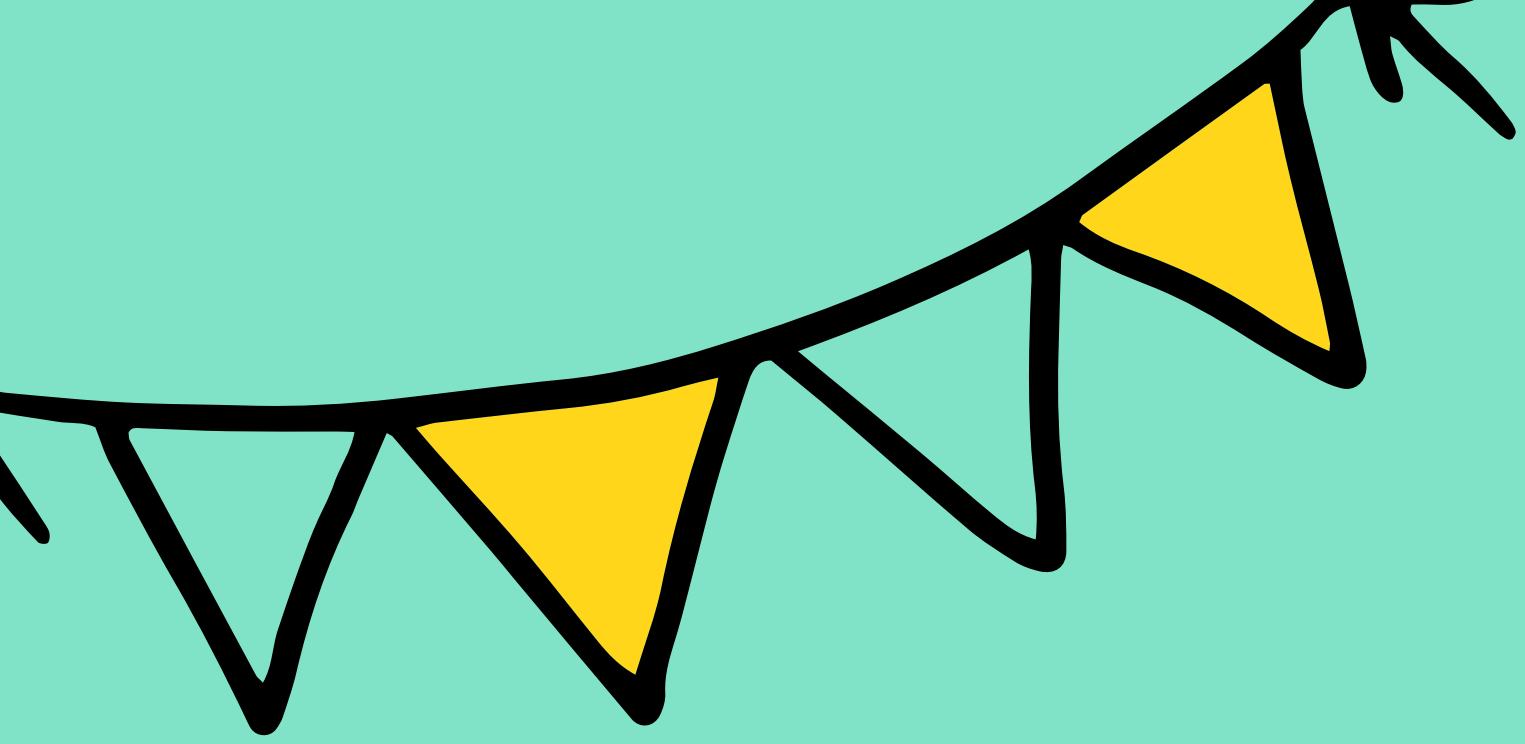
במוצאי שמחת תורה נוהגים לערוך 'הקפות'
בהם רוקדים ושמחים עם ספרי התורה.

במנהג זה אנו משתתפים עם בני חו"ל בחגיגותיהם

אשר מתחילות בזמן זה כאשר אצלם הוא ליל

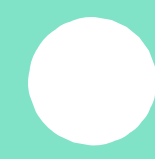
שמחת תורה.

מקיימים

את ההבטחות

מקיימים את ההבטחות

בצאת שמחת תורה מסתיימים חגי תשרי, וחוזרים לשגרה.

זמן זה הוא המבחן האמיתי שלנו - בחודש תשרי מראש השנה

ועד סוכות, קיימנו הרבה מצוות והבטחנו לקב"ה הרבה הבטחות

להשתפר ולהיות טובים יותר.

כעת נכנסים לשגרה היומיומית ועלינו להתחיל לקיים את מה

שהבטחנו, להוסיף בלימוד התורה ובקיום מצוות ומעשים טובים.

לקבלת חומרי הוראה נוספים בחינם

בנושאי יהדות - פרשת השבוע, חגי ישראל ועוד.

שולחים מייל לכתובת
EDU@ABITA.CO.IL

או

שולחים הודעה בווטסאפ
058-7708988

לראות
ולהבין.

חג שמחה

